

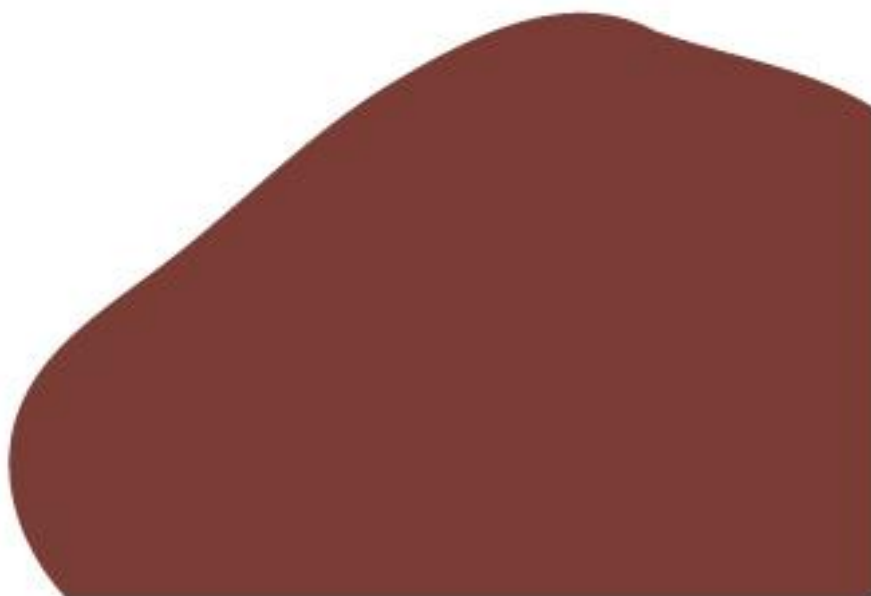
Stavanger
kommune

Barnehagebruksplanen

2024-2028

Kommunedirektørens forslag

Til bruk i politisk behandling høsten 2023

Forord

Barnehagebruksplanen trekker de lange linjene for utviklinga av antall barnehageplasser i Stavanger kommune. I planen gir kommunedirektøren sitt beste anslag over ventet kapasitet og behov i stavangerbarnehagen de neste fem årene. Planen rulleres hvert år, for å legge fram oppdaterte kapasitets- og behovstall for kommunen og for de enkelte kommunedelene.

Kommunen har iht. barnehageloven (bhl.) § 16 ansvaret for å gi tilbud om barnehageplass til alle barn med rett til dette. Barnehagebruksplanen er kommunens viktigste plandokument for å ivareta denne retten på en systematisk og strategisk måte. Ut fra fastlagte prinsipper og gjeldende rammevilkår tar planen sikte på å utvikle en best mulig lokal barnehagedekning.

Planen består av fem kapitler, som hvert har flere underkapitler.

Kapittel 1 skisserer sentrale og lokale rammefaktorer som påvirker kommunens ansvar på området. **Kapittel 2** presenterer de kommunalt vedtatte prinsippene som ligger til grunn for utbygging og utvikling av barnehageplasser. **Kapittel 3** gjør kort rede for planens måltall for deltakelse: Dette angir andelen barn som forventes å benytte barnehagetilbudet i ulike aldre, noe som er avgjørende for å planlegge behovet for plasser og barnehager.

Hovedlinjene fra de tre første kapitlene ligger stort sett fast fra år til år. Innholdet her endres derfor i liten grad ved årlige rullinger av planen. Disse forutsetningene settes i **kapittel 4** sammen med oppdaterte befolkningsprognoser for å anslå behovet for barnehageplasser i planperioden, både i kommunen samlet og i de enkelte kommunedelene. Avslutningsvis har **kapittel 5** en fortegnelse over sentrale definisjoner og uttrykk i planen.

Innhold

Forord	2
Sammendrag	5
1. Sentrale og lokale ramme faktorer	9
1.1. Oversikt barnehagestruktur og utviklingstrekk	10
1.2. Forholdet mellom kommunale og private barnehager	12
1.3. Private barnehager med kommunale festetomter	13
1.4. Kriterier ved reduksjon av barnehageplasser.....	14
a. Barnehagens størrelse	14
b. Barnehagens bygningsmessige standard og barnehagedrift i leide bygg	15
c. Helhetlig vurdering av situasjonen i barnehagene samlet	15
2. Prinsipper for utbygging og utvikling	16
2.1. Barnehagestruktur og kapasitet tilpasset behov	16
2.2. Bedre barnehagedekning i kommunedelene	17
2.3. Barnehagen i et barneperspektiv	18
2.4. Barnehagen i et ansattperspektiv	18
2.5. Utforming av barnehagebygget og krav til tomt.....	19
2.6. Universell utforming.....	19
3. Måltall for deltakelse i barnehage.....	21
3.1. Forhold som påvirker andel barn i barnehage	21
3.2. Andel barn i barnehage i Stavanger	21
3.3. Måltall for andel barn i barnehage.....	22
4. Kapasitet og behov	23
4.1. Beregning av kapasitet og behov	23
4.2. Samlet oversikt over kapasitet og behov i Stavanger kommune	24
4.2.1. Overordnet vurdering av kapasitetsendringer	28
4.2.2. Oversikt over kapasitet og behov samlet og per kommunedel (antall plasser).....	30
4.3. Kapasitet og behov i Eiganes og Våland kommunedel.....	32
4.3.1. Kapasitet med endringer og framtidige behov (antall plasser).....	32
4.3.2. Hvordan møte framtidige behov?	33
4.4. Kapasitet og behov i Finnøy kommunedel	33
4.4.1. Kapasitet med endringer og framtidige behov (antall plasser).....	33
4.4.2. Hvordan møte framtidige behov?	33
4.5. Kapasitet og behov i Hillevåg kommunedel	34
4.5.1. Kapasitet med endringer og framtidige behov (antall plasser).....	34
4.5.2. Hvordan møte framtidige behov?	35

4.6. Kapasitet og behov i Hinna kommunedel	35
4.6.1. Kapasitet med endringer og framtidige behov (antall plasser).....	35
4.6.2. Hvordan møte framtidige behov?	36
4.7. Kapasitet og behov i Hundvåg kommunedel.....	36
4.7.1. Kapasitet med endringer og framtidige behov (antall plasser).....	37
4.7.2. Hvordan møte framtidige behov?	37
4.8. Kapasitet og behov i Madla kommunedel.....	37
4.8.1. Kapasitet med endringer og framtidige behov (antall plasser).....	38
4.8.2. Hvordan møte framtidige behov?	38
4.9. Kapasitet og behov i Rennesøy kommunedel	39
4.9.1. Kapasitet med endringer og framtidige behov (antall plasser).....	39
4.9.2. Hvordan møte framtidige behov?	39
4.10. Kapasitet og behov i Storhaug kommunedel	39
4.10.1. Kapasitet med endringer og framtidige behov (antall plasser).....	40
4.10.2. Hvordan møte framtidige behov?	40
4.11. Kapasitet og behov i Tasta kommunedel	40
4.11.1. Kapasitet med endringer og framtidige behov (antall plasser).....	40
4.11.2. Hvordan møte framtidige behov?	41
5. Definisjoner og uttrykk i barnehagebruksplanen.....	42

Sammendrag

Barnehagebruksplanen gir en oversikt over antall barnehageplasser i kommunen samlet og i den enkelte kommunedel i planperioden (2024-2028). For å gi et best mulig bilde av planlagt kapasitet og forventet behov oppdateres oversikten årlig med nye befolkningsframskrivninger. Planen dekker fem barnehageår (august-juli), og alle tall er rettet mot oppstarten hver høst.

Planen starter med å beskrive lokale og sentrale rammefaktorer som påvirker vurderingen av kapasitet og behov, samt vedtatte prinsipper for utbygging og utvikling av barnehageplasser i kommunen. Seks hovedprinsipper ligger til grunn for utbygging og utvikling av barnehager i Stavanger:

1. Barnehagestrukturen planlegges slik at kapasiteten er tilpasset antall barn med rett ved de årlige opptakene (søknadsfrist: 1. mars og 15. august)
2. Barn skal som hovedregel få tilbud om barnehageplass i eget nærmiljø eller i egen kommunedel
3. Barnehagene skal ha en størrelse som bidrar til fleksibel bruk, solid ledelse og fagmiljø
4. Barnehagebygget skal ha en utforming som støtter opp under barns utvikling
5. Barnehagebygget skal bidra til godt fysisk arbeidsmiljø for de ansatte
6. Barnehagene skal være universelt utformet

Ut fra disse prinsippene har tidligere barnehagebruksplaner og investeringer i handlings- og økonomiplaner sørget for å etablere barnehager i områder med underkapasitet. Ettersom det er nedgang i barne- og behovstallene, reduserer også kommunen tilsvarende antall plasser i områder med overkapasitet.

Forventet utvikling i planperioden

Det er et uttalt mål at kommunen skal ha barnehageplasser i barnas eget nærmiljø/egen kommunedel. Derfor har kommunen i mange år arbeidet strategisk med å opprette plasser i områder med underkapasitet, og avvikle plasser i områder med overkapasitet. Etablering av nye barnehager på Våland og Storhaug har vært særlig viktige grep de siste årene, og har ført til at de langt fleste søkere nå mottar tilbud om plass i eget nærmiljø eller kommunedel.

Selv om dekning pr. kommunedel vil være god gjennom planperioden, er det avgjørende for barnas nærtilbud at denne strategiske utviklinga fortsetter. I takt med nedgangen i barnetall må plasser – og i noen tilfeller barnehager – avvikles, primært der det er stor overkapasitet. Samtidig er det også et klart behov for å etablere nye plasser og barnehager. Dels er dette for å gi stadig bedre lokal dekning, dels endrer flytte- og bosettingsmønstre seg, og dels er det barnehager som av bygningsmessige og/eller andre grunner bør fases ut/avvikles. For å fortsette å gi kvalitativt gode barnehagetilbud, må kvalitetsarbeidet også omfatte byggene.

Følgelig vil også kommende planperiode kreve gode og strategiske grep for å opprettholde god lokal dekning og en bærekraftig barnehagestruktur i kommunen. Dette arbeidet har sin naturlige plass i årlige behandlinger av barnehagebruksplan og handlings- og økonomiplan, og fordrer langsiktig tenkning. I klartekst handler dette om vedtak om avvikling og etablering av enkeltplasser så vel som hele barnehager. Uten dette, vil lokal dekning gå i feil retning.

Hvert år foreslår kommunedirektøren å sette av midler i handlings- og økonomiplanen til å gjennomføre prosjektutvikling med tanke på å etablere nye barnehager i områder med behov for dette. Disse behovene og planene er nærmere omtalt i delkapitlene om framtidig utvikling i de enkelte kommunedelene (kap. 4.3-4.11). Til samme tid må øvrig kapasitet i kommunen tilpasses befolkningsutvikling og forventet plassbehov, både samlet og lokalt. Planlagt antall barnehageplasser i drift blir derfor tilpasset forventet antall barn med lovfestet barnehagerett

etter barnehageloven (bhl.) § 16. Denne retten ivaretas gjennom tildeling av om lag 1600-1800 plasser i vårens hovedopptak (søknadsfrist: 1. mars). I tillegg har kommunen innført et mindre, lokalt opptak med om lag 45 plasser (søknadsfrist 15. august). Resten av året tilbys ledige plasser fortløpende, i månedlige opptak (ikke rettighetsbasert og ingen søknadsfrist).

Kommunen har ut fra dagens lovverk kun styringsrett over egne barnehager. Dersom private barnehager ikke selv endrer sin kapasitet, må alle justeringer skje i kommunale barnehager.

Et overordnet utviklingstrekk er at barnetallene i Stavanger har gått betraktelig ned siden midten av 2010-tallet. Sammenlignet med 2014 har kommunen i 2023 om lag 1600 færre barn i barnehagealder (1-5 år). I 2027 forventes det å være 2000 færre barn enn i 2014. I takt med denne utviklinga har kommunens samlede plasskapasitet blitt betydelig redusert hvert av de siste årene, jf. diagram 4.2.1 og videre diskusjon i kapittel 4.

Nedgangen i *antall* barn i barnehagealder kompenseres noe av en økning i *andel* barn som går i barnehage. Deltakerprosenten har nå passert det tidligere måltallet på 92 prosent, jf. kapittel 3. Ved fjorårets rullering av planen ble det derfor vedtatt en økning av måltallet til 94 prosent. Dette har vært en god og hensiktsmessig endring.

Befolkningsframskrivingene som ligger til grunn for årets barnehagebruksplan tilsier fortsatt en betydelig nedgang i barnetallene. Som alle år er tallene usikre, men er likevel det beste anslaget pr. dags dato. Framtidige flyttemønstre og fødselstall kan ikke beregnes eksakt. Hovedbildet tilsier likevel en fortsatt betydelig nedgang i behov for barnehageplasser. Antall barn i barnehagealder ser ut til å gå klart ned gjennom hele perioden, blant annet grunnet stabilt lave fødselstall siden 2018. Faktiske fødselstall så langt i 2023 er like lave som i 2022.

Vi kan dermed med stor grad av sannsynlighet hevde at nedgangen vil fortsette gjennom planperioden. Vårt anslag er at behovet mest sannsynlig vil synke med 75-100 plasser hvert av de fire neste årene. Dette tilsier en samlet behovsnedgang på 300-400 plasser fram til og med høsten 2027. Prognosene om økning fra og med 2028 vurderes som svært usikker, og henger nært sammen med at det rekordlave 2022-årskullet da begynner på barneskolen.

De siste års barnehagebruksplaner har da også hvert år vedtatt avvikling av plasser og, i enkelte tilfeller, hele barnehager. Noen av disse grepene er naturlige følger av å erstatte gamle og utdaterte barnehager med nye. Uavhengig av behovsnedgangen er dette en viktig del av kvalitetsutviklinga i kommunens barnehager: Eldre og lite hensiktsmessige barnehager erstattes med nye som er kvalitativt langt bedre. I den grad det er mulig, skjer da avvikling i områder med overkapasitet, mens etablering skjer i områder med underkapasitet.

Nedgangen i barnetall er av en størrelse og varighet som gjør at samlet kapasitet ikke kan tilpasses behov uten å avvikle drift i hele barnehager. Det vil være svært uheldig og i praksis umulig å redusere samlet kapasitet med flere hundre plasser kun gjennom nedjusteringer i et stort antall barnehager som så fortsetter i redusert kapasitet. Dette vil gjøre daglig drift sårbar i svært mange barnehager. Avvikling av drift i enkelte barnehager er også av den grunn nødvendig for å sikre at kommunen har en god og bærekraftig barnehagestruktur framover.

Reduksjon i antall plasser gjøres i tråd med kriteriene for dette i barnehagebruksplanen kap. 1.4., jf. også prinsippene i kap. 2, se særlig kap. 2.1. Reduksjon av plasser kan skje ved to framgangsmåter: enten ved reduksjon av antall plasser i en barnehage, eller ved avvikling av hele barnehagen. Som påpekt over: Selv om den første måten er den vanligste og isolert sett den minst inngripende måten, er det praktisk umulig å gjennomføre avvikling av flere hundre plasser utelukkende på denne måten: Enkelte reduksjoner må skje i form av avvikling av drift i hele barnehager, som oftest eldre bygg med lav byggeteknisk kvalitet.

Forutsatt overkapasitet benyttes følgende tre kriterier ved vurdering av plassreduksjon:

- a. Barnehagens størrelse (bygget bør ha minst 60 plasser/4 avdelinger)
- b. Barnehagens bygningsmessige standard og barnehagedrift i leide bygg
- c. Helhetlig vurdering av situasjonen i barnehagene samlet

I praksis vil reduksjonen skje som en kombinasjon av færre plasser i kommunale barnehager i områder med overkapasitet og avvikling av drift i barnehagebygg, jf. kriteriene over. Mindre reduksjoner av kapasitet er i de fleste tilfeller mulig å få til uten at barn må bytte barnehage. Reduksjonen gjøres da ved at alle barn fortsetter i barnehagen, men heller begrenser antall plasser som gjøres tilgjengelig ved opptak.

Dersom reduksjon av kapasitet medfører at barn må bytte barnehage (f.eks. ved avvikling av en barnehage), vil foreldre få tilbud om ny plass for barnet i en annen barnehage, før alle andre i hovedopptaket (prioritert plass). Alle ansatte ivaretas i tråd med lov- og avtaleverk.

Forslag til tiltak

I takt med nedgangen i behovstall, må også kommunens samlede plasskapasitet reduseres. Planens forslag for det kommende barnehageåret (2024/2025) er en samlet reduksjon av om lag 90 plasser (netttotal). Dette antallet inkluderer 45 færre plasser i en privat barnehage ved International School of Stavanger (ISS, Madla) som inneværende barnehageår har redusert sin tidligere dimensjonering. Dette forholdet er også omtalt tidligere, jf. merknad om dette på s. 5 i fjorårets saksframlegg om barnehagebruksplanen (KST sak 115/22). Reduksjonen blir imidlertid først innlemmet i kapasitetstallene i årets barnehagebruksplan.

Fjorårets økning av måltall for deltakelse fra 92 til 94 prosent krevde økning av antall plasser i kommunedeler som tidligere hadde god balanse mellom kapasitet og behov. For å ta høyde for nytt måltall, er det fortsatt nødvendig å øke lokal kapasitet i to kommunedeler: Madla og Rennesøy. Årets forslag er å øke lokal kapasitet med om lag 15 plasser i begge områdene. I Madla har behovet også bakgrunn i den nevnte reduksjonen av kapasitet ved ISS.

Videre er det ønskelig å øke kapasiteten i nye Strømvig barnehage når den fra og med neste barnehageår flytter inn i ferdigstilte lokaler i Storhaug kommunedel. I dag drives barnehagen i midlertidige lokaler i Hillevåg kommunedel og har svært mange små barn. Fra høsten 2024 vil det være en noe bedre aldersmessig fordeling, og barnehagen kan øke slik at hele arealkapasiteten tas i bruk. Forslaget er å øke kapasiteten med om lag 15 plasser, noe som også vil gi bedre lokal dekning i Storhaug kommunedel.

Lokal kapasitet er dermed foreslått økt i tre kommunedeler med behov for flere plasser. Dette er av samme omfang som reduksjonen i den ene private barnehagen, dvs. 45 plasser. Det er da nødvendig å redusere samlet kapasitet for øvrig med 90 plasser. Etersom kommunen kun har styringsrett over kapasitetsendringer i sine kommunale barnehager, er forslaget å ta reduksjonen som følger, i kommunedeler med stor til meget stor overkapasitet:

- 45 plasser i kommunale barnehagevirksomheter i Eiganes og Våland kommunedel
- 30 plasser i kommunale barnehagevirksomheter i Hillevåg kommunedel
- 15 plasser i kommunal barnehagevirksomhet i Tasta kommunedel

Ingen barnehager blir avviklet som følge av disse tiltakene, og det forventes ikke at noen barn må bytte barnehage som følge av reduksjonene. Nærmere omtale og begrunnelse av tiltakene er gitt i planens kap. 4, jf. også saksvedlegg.

For senere år i planperioden er det kun lagt inn permanent endring av kapasitet der det er vedtatt midler i kommunens handlings- og økonomiplan, dvs. til etablering av Tinnfabrikken barnehage (2025) og ny barnehage ved Mosvangen, med planlagt ferdigstilt i 2026. Det er også tatt høyde for kommunedirektørens forslag i årets HØP om å etablere barnehage på Atlanteren i Hundvåg kommunedel, med forventet etableringsstart høsten 2027.

Kommunedirektøren forventer at det vil bli behov for avvikling av kommunale barnehager i løpet av planperioden, og vil komme tilbake til dette i senere rullinger av planen. Dersom private barnehager gjør større kapasitetsendringer i planperioden, vil dette bli tatt høyde for.

Dersom søkertallene ved opptakene i 2024 tilsier behov for justeringer av lokal kapasitet, vil kommunedirektøren gjøre tilpasninger for å gi flere barn tilbud om plass i sitt eget nærmiljø.

Ut fra dette anbefaler kommunedirektøren følgende vedtak i årets barnehagebruksplan:

Kommunestyret vedtar barnehagebruksplanen 2024-2028. Hovedpunktene i planen er:

1. *Barnehagebruksplanen oppdateres med nye behovs- og kapasitetstall. Det forventes fortsatt betydelig nedgang i barnetallene i kommunen. I takt med dette blir kapasitet tilpasset behov, både samlet og lokalt. For barnehageåret 2024/2025 legger planen opp til en samlet reduksjon av kapasitet på om lag 90 plasser.*
2. *Kommunen har kun styringsrett over kapasitetsendringer i de kommunale barnehagene. Alle nedjusteringer av kapasitet i private barnehager er frivillige. Siden forrige oppdatering av planen har en privat barnehage (ISS, Madla kommunedel) redusert sin kapasitet med om lag 45 plasser.*
3. *Det gjenstår dermed å foreta en samlet reduksjon på om lag 45 plasser i kommunale barnehagevirksomheter. I flere kommunedeler er det stor overkapasitet, men det er også kommunedeler med behov for noe økning av lokal kapasitet, slik at flest mulig søkere får tilbud om plass lokalt. Kommunedirektøren foreslår disse endringene:*
 - a. *Økning av kapasitet i kommunedelene Madla (15 plasser) og Rennesøy (15)*
 - b. *Økning av kapasitet i Strømvig barnehage i Storhaug kommunedel (15)*
 - c. *Reduksjon av 90 plasser i virksomheter i kommunedeler med overkapasitet, fordelt som følger: Eiganes og Våland (45), Hillevåg (30) og Tasta (15)*
4. *Ut fra lokale behov for plasser foretar kommunedirektøren tilpassede justeringer av kapasitet ved opptakene i 2024, for eksempel dersom søkertall avviker betydelig fra forventningene eller dersom private barnehager gjør større endringer av drift.*
5. *Kommunedirektøren forventer fortsatt nedgang i barnetallene utover planperioden, og vil legge fram forslag til årlige kapasitetsendringer ved senere rullinger av planen.*

1. Sentrale og lokale rammefaktorer

Nasjonalt lov- og regelverk legger klare rammer og føringer for kommunens ansvar. Kommunen skal som lokal barnehagemyndighet sikre et helhetlig barnehage tilbud av god kvalitet, samt sørge for at utbyggingsmønster og driftsformer blir tilpasset lokale forhold og behov.

Kommunen har ansvar for å oppfylle retten til barnehageplass og tilby plass i barnehage til barn under opplæringspliktig alder som er bosatt i kommunen, som har søkt innen søknadsfristen og er født før 1. desember året før (jf. § 16 i Lov om barnehager).

Kommunen står fritt til å ha flere opptak. Etter vedtak i kommunestyret 8. mars 2021, sak 36/21, har kommunen som barnehageeier justert opptaksreglene i kommunale barnehager. I tillegg til hovedopptaket med søknadsfrist 1. mars er det innført et opptak med søknadsfrist 15. august. Opptaket gjelder for barn det søkes plass for etter 1. mars og innen 15. august, er bosatt i kommunen ved oppstart og er over 2 år innen utgangen av opptaksåret.

Lov om barnehager med tilhørende forskrifter, deriblant *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver* og *Forskrift om helse og miljø i barnehager, skoler og skolefritidsordninger (2023)*, angir kommunens ansvar som lokal barnehagemyndighet og de overordnede rammer for utforming av barnehagebygg.

Barnehagebruksplanen i Stavanger skal være i tråd med føringene i kommuneplanens samfunnsdel 2020-2034. Gode hverdagsliv handler om at Stavanger vil gi barn og unge et godt utgangspunkt for å mestre hverdagen og voksenlivet:

Derfor skal vi ...

- sikre barn og unge kompetanser for fremtiden
- ta i bruk barn og unges egne ressurser
- gi barn og unge opplevelsen av fellesskap og tilhørighet
- arbeide systematisk for å gi alle like muligheter
- sikre tidlig og tverrfaglig innsats

I forslag til handlings- og økonomiplanen 2024-2027 tar kommunedirektøren høyde for å tilpasse barnehagerammen til forventet aktivitetsnivå (drift). For å finansiere driftsutgifter til planlagte nye plasser må tilsvarende antall plasser i kommunedeler med overdekning reduseres. I tillegg kommer reduksjon av plasser som følge av behovsnedgang i kommunen.

I HØP 2021-vedtaket ble det lagt inn 10 millioner for å finansiere et eget opptak 15. august. Kommunedirektøren foreslo i HØP 2022-2025 at dette opptaket framover gjennomføres i samme størrelsesorden hva angår antall plasser (om lag 45), med finansiering innenfor den ordinære budsjettammen.

I tillegg har siste års handlings- og økonomiplaner lagt tydelige føringer gjennom investeringsbudsjettet. Ved etablering av nye barnehager i områder med underkapasitet er det lagt opp til at disse skal erstatte eldre og midlertidige barnehager. Prioriteringer når det gjelder investeringer og planlegging av nye barnehager er å erstatte eldre barnehagebygg og midlertidige bygg for å oppgradere den bygningsmessige standarden i tråd med dagens krav.

Barnehager i eget nærmiljø eller i egen kommunedel er et viktig prinsipp for kommunens utvikling og utbygging av barnehageplasser, jf. kap. 2.2. Et viktig styringsdokument for både boligbygging og områdeutvikling (inkludert barnehager) er kommuneplanens arealdel 2023-2040 sin arealstrategi, som legger grunnlaget for valgene for framtidig utvikling.

Målrettet satsing på og utvikling av barnehagetilbudet er også viktig ut fra et folkehelse- og levekårsperspektiv. Kommunen skal legge til rette for at byens innbyggere har gode sosiale og miljømessige levekår og gjennomfører jevnlig levekårsundersøkelser. Disse brukes i arbeidet med å videreutviklingen av kommunens barnehagetilbud.

1.1. Oversikt barnehagestruktur og utviklingstrekk

I dag går om lag 7300 barn i en av Stavangers 117 barnehager (ordinært tilbud). Dette utgjør mer enn 92 prosent av alle barn i barnehagealder (se kap. 3.2. for detaljer). Barnehagen når ut til alle barn, uavhengig av sosial og kulturell bakgrunn og er barnas første trinn i et videre utdanningsløp. Barnehagen er en viktig fellesarena som skal bidra til utvikling av holdninger, fremme god fysisk og psykisk helse samt utjevne sosiale forskjeller.

Om lag 62 prosent av Stavangers barnehagebarn går i kommunale barnehager, og om lag 38 prosent går i private barnehager. Grunnet barnehagenes ulike eierform har kommunen to ulike roller på barnehageområdet. Som eier har kommunen ansvar for drift av 74 ordinære kommunale barnehager. Som barnehagemyndighet er kommunen ansvarlig for blant annet tilsyn og gjennomføring av samordnet opptak for alle barnehager, inkludert 43 ordinære private barnehager. I tillegg har Stavanger ni åpne barnehager (hvorav fem er private) og en kommunal innføringsbarnehage ved Johannes læringscenter.

Overordnet har stavangerbarnehagen et godt og variert tilbud. Kommunen arbeider både som eier og myndighet med kvalitetsutvikling i et felt i rask endring. I rollen som myndighet skal kommunen også sørge for at alle barnehager etterlever regelverk og gir alle barn et trygt og godt barnehagemiljø. Forholdet mellom kommunale og private barnehager blir nærmere omtalt også i neste kapittel (kap. 1.2).

Kommunens to ulike roller går like fullt igjen i hele barnehagebruksplanen: Mens kommunen som eier har beslutningsmyndighet over de kommunale barnehagene, er dens rolle overfor de private klart begrenset: I tråd med dette er de fleste prinsippene for utbygging og utvikling i kap. 2 rettet mot kommunen som eier. Tilsvarende kan alle reduksjoner av kapasitet i drift (antall plasser) kun pålegges kommunale barnehager, jf. kap. 4.

Følgelig er også de konkrete vedtakspunktene som følger av planen kun gjennomførbare i de kommunale barnehagene. Planens vurderinger og forslag til tiltak er med andre ord særlig rettet mot kommunen som eier. Forslagene til vedtakspunkt er sammenstilt i saksframlegget som følger politisk behandling av planen.

Et vesentlig utviklingstrekk på kommunenivå er en betydelig, vedvarende nedgang i barnetall. Sammenlignet med situasjonen før oljekrisa i 2014 er det neste år om lag 1500 færre barn i barnehagealder (jf. kap. 4.2). Grunnene for dette er sammensatte, men i hovedsak er de en kombinasjon av endring av flyttemønstre (inkludert lavere innvandring) og av lavere fruktbarhetstall (færre fødsler pr. kvinne som del av ei nasjonal utvikling og lokal nedgang av voksne i fruktbar alder, særlig aldersgruppa 25-34 år).

Stavangerbarnehagen har dermed «mistet» mer enn 100 plasser hvert av de siste årene. Siden 2017 har det blitt gjennomført omfattende grep for å tilpasse kapasiteten til et stadig mindre behov. Samlet kapasitet har blitt redusert betydelig gjennom nedjustering av antall plasser, inkludert avvikling av flere barnehager. Kommunen er i foreliggende plan tydelig på at det fortsatt er nødvendig med omfattende grep for å ha en bærekraftig og behovstilpasset barnehagestruktur i Stavanger i årene framover.

Noen av disse grepene er naturlige endringer som er uavhengige av samlede behovstall: Eldre og midlertidig godkjente bygg blir avviklet til fordel for etablering av nye barnehager i områder med underkapasitet. I tillegg endrer lokale behov for barnehageplasser seg i takt med ulike flytte- og bosettingsmønstre blant unge voksne.

Gjennom barnehagebruksplaner og investeringer i handlings- og økonomiplaner blir det lagt opp løp for å sørge for god balanse mellom kapasitet og behov i kommunen samlet og i den enkelte kommunedel. Kommunen har et overordnet prinsipp om å etterstrebe at alle barn får tilbud om barnehageplass i eget nærmiljø eller egen kommunedel (jf. kap. 2.2.).

De siste årenes utvikling krever imidlertid også ytterligere grep. Prognosene i denne planen tilsier behov for å redusere samlet kapasitet i stavangerbarnehagen med 300-400 plasser i planperioden, dette i tillegg til plasser som avvikles parallelt med åpning av nye barnehager (Tinnfabrikken og Mosvangen, ev. også nye barnehager i Hundvåg og Madla/Revheim).

Noen eldre, kommunale barnehager holder lav bygningsmessig kvalitet. Andre barnehager ligger på tomter som er regulert til andre formål. Kommunedirektøren er klar på at det er flere av disse barnehagene som bør avvikle drift i løpet av de neste årene, uavhengig av forventet nedgang i behovstallene. Avvikling av denne typen barnehager har også vært et viktig premiss ved store investeringer i nybygg.

Kriteriene for reduksjon av plasser i områder med overkapasitet er anført i kap. 1.4.

Så lenge private barnehager ikke selv ønsker å redusere sin kapasitet, må alle reduksjoner av plasser skje i kommunale barnehager. Kommunen som myndighet gir da kommunen som eier beskjed om å gjøre dette, enten gjennom framgangsmåte a) reduksjon av antall plasser i en barnehage, eller b) avvikling av drift av hele barnehagen.

Isolert sett er a) å foretrekke, men samlet sett er det ikke alltid den beste løsningen, ei heller den minst inngripende. Gitt størrelsen og varigheten av nedgangen i barnetallene kan ikke reduksjoner utelukkende skje gjennom små justeringer av intern kapasitet, jf. framgangsmåte a). Stadige små kutt i stadig mindre barnehager svekker barnehagenes kvalitet og gjør drift langt mer sårbar og uforutsigbar. En reduksjon i planperioden på flere hundre plasser uten å avvikle drift i hele barnehager er ikke anbefalt, og i praksis heller ikke mulig å gjennomføre.

I kap. 1.4. framheves de tre kriteriene som blir benyttet til å foreta tilsvarende reduksjoner av plasser tidligere år. I lys av disse kriteriene vurderer kommunen at det noen ganger er mindre inngripende å avvikle drift i et helt bygg enn å ta tilsvarende antall plasser i andre barnehager. Dette har også vært praktisert de siste årene: I enkelte tilfeller er det samlet sett mindre inngripende å avvikle drift i hele bygg.

Et prinsipielt standpunkt om å unngå enhver avvikling av drift lar seg i praksis ikke etterleve. Kommunen vil i så fall ende opp med å avvikle plasser i områder og barnehager hvor det er faktisk behov for eksisterende kapasitet. Kommunen vil også få en stadig større overvekt av kommunale barnehager som er forholdsvis små og sårbare i drift, jf. også kap. 1.4.a.

Dersom en ikke vil avvikle noen barnehager, må eier foreta reduksjoner i større og mer driftssikre barnehager. Da vil imidlertid plassreduksjoner overveiende skje i nye bygg med gode, oppdaterte fasiliteter. I sum fører dette til et klart dårligere tilbud og en kommunal barnehagestruktur hvor eier fjerner seg fra sine egne prinsipper for utvikling, jf. kap. 2.

Ut fra dette vil det ikke alltid være den beste løsningen å redusere plasser gjennom reduksjon av intern kapasitet i et stadig større antall barnehager. Over tid er ei slik tilnærming ikke bærekraftig og vil også gå imot øvrige prinsipper i barnehagebruksplanen. Stavanger

kommune har allerede nådd dette punktet i enkelte deler av kommunen, og andre områder står i samme fare.

For å nevne det klareste eksempelet: Forus-området har vedvarende lokal overkapasitet. Kommunen har her foretatt gjentatte, årlige reduksjoner av plasser i kommunale barnehager. Dette har til dels skjedd gjennom avvikling av drift, men hovedsakelig gjennom mindre grep i barnehager som så fortsetter med redusert kapasitet i drift.

I sum har dette ført til at samtlige kommunale barnehager i området i dag ikke er større enn de bør være for å ikke gjøre driften sårbar. Det er ikke mulig å foreta ytterligere reduksjoner her uten å gå imot kriteriene for dette (jf. kap. 1.4., se også 4.6.). Dette er ikke en heldig situasjon for noen involverte, verken for eier, myndighet, ansatte, foreldre eller barn, ei heller for de private barnehagene. I løpet av planperioden ser det dermed ut til å trenge seg fram behov for å ta nok et stort grep.

Som nevnt over: I omtalen av hver enkelt kommunedel i kap. 4 framkommer det konkrete vurderinger av den aktuelle situasjonen lokalt. Det gis en nærmere oversikt over kapasitet og forventet behov i kommunedelen, med vurderinger av overordnede grep for å sikre balanse mellom kapasitet og behov i trygge og gode barnehager.

Endringer av kapasitet er kun foreslått for førstkommande barnehageår (2024/2025), men er lagt inn med virkning for hele planperioden. Unntaket her er bygging av nye barnehager som allerede er politisk vedtatt, som Tinnfabrikken og Mosvangen barnehage – økt kapasitet som følge av bygging er lagt inn i oversiktene i kapittel 4. Videre er det også lagt inn tall som tar høyde for kommunedirektørens forslag i årets HØP om å etablere barnehage på Atlanteren i Hundvåg kommunedel fra høsten 2027 (om lag 90 plasser)

Framtidige planer om barnehager hvor det ikke ligger inne forslag om etablering, eller hvor det ikke er vedtatt detaljregulering, ligger derimot ikke inne. For eksempel er det i årets HØP foreslått å bevilge midler til prosjektutvikling av ny barnehage i Madla/Revheim-området. Her er det imidlertid for tidlig å legge inn forventninger om økt kapasitet i barnehagebruksplanen. Planen blir rullert hvert år, for å få årlig oppdaterte prognoser, vurderinger og forslag til tiltak.

Ved etablering av nye barnehager legger kommunedirektøren primært opp til en kapasitet på 90-180 plasser (6-12 avdelinger), med fleksible areal som kan tilpasses ulike aldersgrupper og -sammensetninger, jf. kap. 2.1. En av grunnene til dette er å ha barnehager med fysiske forutsetninger til å justere kapasitet og fordeling av plasser til barn under og over 3 år, uten at barnehagene blir sårbare i drift.

1.2. Forholdet mellom kommunale og private barnehager

Barnehagebruksplanen skal være et rammeverk som gir forutsigbarhet både for private aktører som ønsker å etablere nye barnehageplasser og for kommunen, som har ansvar for å tilby plass i barnehage til barn bosatt i kommunen (jf. bhl. § 16). Det er behovet for barnehageplasser i kommunen samlet og i den enkelte kommunedel som skal ligge til grunn for vurdering av behovet for nye plasser.

Forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager gir kommunen ansvaret for økonomisk likebehandling av kommunale og ikke-kommunale (private) barnehager.

Kommunen skal som barnehagemyndighet godkjenne søknader fra private aktører som ønsker å etablere ny barnehage som oppfyller kravene i barnehageloven (fri etableringsrett).

Kommunalt tilskudd til private barnehager behandles politisk. Siden 1. januar 2011 har kommunen hatt mulighet til å vurdere søknad fra private aktører om tilskudd til drift av barnehageplasser på grunnlag av kommunens faktiske behov for plasser. Før dette fulgte vedtak om finansiering automatisk vedtak om godkjenning, jf. barnehageloven (bhl.) § 14.

Bestemmelsen gir en økt styringsmulighet for kommunen som lokal barnehagemyndighet når det gjelder søknader om etablering av nye barnehager. Dagens regelverk gir imidlertid liten eller ingen styringsrett over allerede etablerte private barnehager. Her har regjeringen høsten 2023 sendt på høring et nytt forslag til styring og finansiering av sektoren, hvor ett forslag er å gi kommuner en begrenset styringsrett over kapasitetsendringer i private barnehager.

I 2017 vedtok bystyret følgende i sak 105/17 (Barnehagebruksplanen 2018-2022):

Nye barnehager skal som hovedregel være kommunale eller ideelle private. Når flere private søknader oppfyller kommunens krav skal eventuelle søkere som har ideelle formål for barnehagedriften være prioritert, så lenge det er mulig innenfor eksisterende lovverk.

I tråd med bystyrevedtaket i sak 105/17 ønsker kommunen primært kommunal utbygging og kommunal drift av nye barnehager i Stavanger. Dette gir også en mer hensiktsmessig styring og utvikling av samlet og lokal kapasitet i kommunen. De siste årene har dette vist seg å være svært formålstjenlig, nå som kommunen har sett seg nødt til å foreta store reduksjoner av kommunens kapasitet i takt med et klart nedadgående behov for barnehageplasser.

Kommunen er avhengig av private barnehager for å kunne innfri barnehageplass til alle med lovfestet rett på plass. I tilfeller hvor private barnehager avviker driften har kommunen plikt til å tilby en annen barnehageplass til alle barn med rett (jf. bhl. § 16). I slike tilfeller tilstreber kommunen at også barn uten rett får tilbud om ny barnehageplass.

Søknad fra privat eier om finansiering av nye plasser

Kommunen skal som barnehagemyndighet godkjenne søknader fra private aktører som enten ønsker å etablere ny barnehage eller å øke kapasiteten som oppfyller kravene i barnehageloven (fri etableringsrett). Kommunalt tilskudd til private barnehager behandles politisk, fortrinnsvis som en del av behandling av barnehagebruksplanen. Ellers blir søknader gjennom året behandlet fortløpende som egne saker.

Siden 1. januar 2011 har kommunen hatt mulighet til å vurdere søknad fra private aktører om tilskudd til drift av barnehageplasser på grunnlag av kommunens faktiske behov for barnehageplasser. Ut fra dette og den betydelige behovsnedgangen de siste årene, har det vært begrenset interesse fra private aktører om å etablere nye barnehager, og kommunen har heller ikke støttet søknader om å finansiere ytterligere plasser i eksisterende barnehager.

Dersom private aktører ønsker å søke om utvidet finansiering eller å etablere nye barnehager, forsøker kommunen å legge disse søknadene fram i forbindelse med årlig rullering av barnehagebruksplanen. Pr. 1. november 2023 har kommunen ikke mottatt søknader om finansiering av nye plasser.

1.3. Private barnehager med kommunale festetomter

21 private barnehager har festeavtaler med kommunen. Majoriteten av disse festeavtalene ble inngått i tiden fra 1994 til 2005. Etter vedtak i formannskapet, sak 37/17, kan private barnehager med festeavtaler reforhandle avtalen og da inngå næringsfesteavtaler på

markedsvilkår, herunder markedsfesteavgift. Kommunedirektøren følger opp henvendelser fra eiere som ønsker å reforhandle festeavtalene.

1.4. Kriterier ved reduksjon av barnehageplasser

For å skape forutsigbarhet i planlegging og drift har kommunedirektøren utviklet kriterier som brukes dersom det grunnet overkapasitet er behov for å redusere antall barnehageplasser. Kommunen har styringsrett kun over kommunale barnehager og kan iht. dagens lovverk bare beslutte reduksjon av barnehageplasser her.

Det er det faktiske behovet for barnehageplasser sammen med eventuelle særlige føringer i barnehagebruksplanen som avgjør i hvilke områder og i hvilken størrelsesorden det er aktuelt med reduksjon av plasser. Samlet og/eller lokal overkapasitet er altså en nødvendig forutsetning for å foreslå reduksjon av plasser.

Kvaliteten på det pedagogiske innholdet/tilbudet er ikke et selvstendig kriterium i vurderinger av hvilke barnehager som reduserer antall plasser. Kommunedirektøren understreker at reduksjon av plasser ikke foreslås på bakgrunn av slike forhold. Forslag om reduksjon av plasser må altså ikke forstås som en type misnøye eller mistillit mot det pedagogiske tilbudet.

Nedenfor er kommunens kriterier for slik reduksjon, slik disse har blitt benyttet i siste års barnehagebruksplaner og nærmere begrunnet og vedtatt i 2021 (jf. sak KST 135/21).

- a. Barnehagens størrelse (bygget bør ha minst 60 plasser/fire avdelinger)
- b. Barnehagens bygningsmessige standard og barnehagedrift i leide bygg
- c. Helhetlig vurdering av situasjonen i barnehagene samlet

Nærmere om de tre kriteriene:

a. Barnehagens størrelse

Som hovedregel anbefaler kommunedirektøren at et barnehagebygg består av minst 60 plasser/fire avdelinger. Drift av barnehager med færre plasser er sårbart, både med tanke på lek- og læringsmiljø, organisering av arbeidet/ledelse, sykefravær, fagmiljø, tilstedeværelse gjennom dagen m.m. Dette er ikke å si at tilbudet i mindre barnehager ikke er godt eller trygt, men at kommunen generelt sett ikke anbefaler endringer som medfører at enkeltbygg havner under dette antallet plasser.

Kommunen driver i dag ordinært barnehagetilbud i 74 kommunale barnehager. Mer enn 50 av disse er dimensjonert for 60 plasser eller færre. Med andre ord er et stort flertall av de kommunale barnehagene lite aktuelle for plassreduksjoner. Kommunens handlingsrom er også begrenset for barnehager som har mellom 60 og 75 plasser – heller ikke her kan en foreta større reduksjoner uten å nærme seg grensen på 60 plasser. 60 av 74 kommunale barnehager har færre enn 75 plasser, dette er mer enn 4 av 5 barnehager. Dette fører i praksis til at plassreduksjoner må foretas i store og driftssikre barnehager, eller at en må legge ned hele (kommunale) barnehager.

Antall avdelinger pr. kommunal barnehage varierer markant, fra 1 til 16. Videre varierer den geografiske fordelingen av barnehager med ulike størrelser mellom kommunedelene. Både Finnøy og Rennesøy kommunedel har færre enn 60 plasser i alle sine barnehager. Sett i sammenheng med geografiske forhold (lange reiseveier lokalt) gjør dette at plassreduksjon er særlig utfordrende her. Samtidig er det klart at driften av barnehager blir mer og mer sårbar jo færre barn og ansatte det er.

Gjeldende lovverk med pedagog- og bemanningsnorm medfører også at det ikke er mulig å foreta reduksjon av bare noen få plasser uten at dette får større konsekvenser. Kommunens økonomiske tilskuddsmodell for barnehager (kommunale og private) tilsier at dimensjonering av plasser gjøres for å sikre lik og forutsigbar praksis på antall voksne pr. barn. Reduksjon av plasser må derfor bli gjort i tråd med pedagog- og bemanningsnorm, og tilsier at barnehager som reduserer sin kapasitet i drift må gjøre dette i intervaller av 14 treårsenheter, dvs. enten 7 plasser til små barn eller 14 plasser til store barn (eller en kombinasjon av dette).

I barnehagebruksplanen er derimot forslagene til plassreduksjoner gjort med intervaller av 15 plasser, ettersom dette tilsvarer gjennomsnittlig størrelse på én barnehageavdeling. Anslaget på 15 plasser er omtrentlig og vil bli tilpasset behov, normkrav m.m. ved det årlige arbeidet med dimensjonering. Kommunen har gode erfaringer med slike tilpasninger fra tidligere år, men understreker at det er utfordrende å foreta reduksjoner i små barnehager (≤ 60 plasser).

Ved etablering av nye barnehager legger kommunedirektøren primært opp til en kapasitet på 90-180 plasser (6-12 avdelinger), med fleksible areal som kan tilpasses ulike aldersgrupper og -sammensetninger, jf. også kap. 2.1.

b. Barnehagens bygningsmessige standard og barnehagedrift i leide bygg

Den bygningsmessige standarden, størrelsen og alderen varierer naturlig nok mellom de 74 kommunale barnehagebyggene, med et løpende behov for rehabilitering. Å erstatte eldre og midlertidige barnehager med nye barnehager av høy kvalitet er en viktig og nødvendig del av arbeidet med å gi et godt og likeverdig barnehagetilbud for alle barn i kommunen. Dette ble også understreket i innværende kvalitetsmelding for stavangerbarnehagen (KST 45/23).

Kommunen skal sikre god kvalitet, effektiv drift og plasser i tråd med samlet og lokalt behov. Derfor er det viktig at kommunen gjør gode vurderinger av hvilke barnehager kommunen skal ha i årene framover.

Lav bygningsmessig standard, store oppgraderingsbehov, leide bygg o.l. vil være vektige argumenter for avvikling av drift. I barnehagebruksplanens kontekst vil dette være særlig aktuelt dersom øvrige forhold støtter en slik konklusjon (overkapasitet i området og en helhetlig vurdering av situasjonen i barnehagene samlet).

c. Helhetlig vurdering av situasjonen i barnehagene samlet

I tillegg til punkt a og b foretar kommunen også ei helhetlig vurdering av situasjonen i barnehagene (lokalt og samlet sett). Denne vurderinga vil alltid bli foretatt som del av en større helhet, hvor flere eller alle barnehager i et geografisk område vil bli vurdert opp mot hverandre.

Ved reduksjon av plasser, og særlig dersom dette medfører avvikling av drift, vil det være en rekke faktorer som inngår i en helhetsvurdering av situasjonen og forslag til tiltak. Dette er summen av faktorer som barns beste, kvalitet i ledelse og fagmiljø, personalmessige forhold, levekårsutfordringer, resultater fra bruker- og medarbeiderundersøkelse m.m. Ved avvikling av drift i hele barnehager er også avstand til nærmeste barnehage og andre forhold relevant.

Kommunedirektøren vil alltid anbefale det beste alternativet samlet sett.

2. Prinsipper for utbygging og utvikling

Barnehagene i Stavanger skal være solide og fleksible virksomheter i nærmiljøet, gi et likeverdig tilbud som støtter opp under barns utvikling og være et godt sted for både barn og ansatte.

De fastsatte hovedprinsippene som ligger til grunn for framtidig utbygging og utvikling av barnehager i Stavanger er:

- Barnehagestrukturen planlegges slik at kapasiteten er tilpasset antall barn med lovfestet rett
- Barn skal som hovedregel få tilbud om barnehageplass i eget nærmiljø eller i egen kommunedel
- Barnehagene skal ha en størrelse som bidrar til fleksibel bruk, solid ledelse og gode fagmiljø
- Barnehagebygget skal ha en utforming som støtter opp under barns utvikling
- Barnehagebygget skal bidra til godt fysisk arbeidsmiljø for de ansatte
- Barnehagene skal være universelt utformet

Kommunedirektøren at lagt disse prinsippene til grunn i sine forslag til drifts- og investeringsbudsjettet i handling- og økonomiplanen 2024-2027.

2.1. Barnehagestruktur og kapasitet tilpasset behov

Stavanger kommune skal ha en barnehagestruktur som sikrer at alle barn med lovfestet rett får plass i barnehage, dette i henhold til barnehageloven § 16. Stavanger kommune har også utvidet denne retten til søkere i et andre opptak 15. august. Som hovedregel skal barna få plass i eget nærmiljø eller i egen kommunedel. For å kunne innfri dette løftet, må kommunen ha en barnehagestruktur som er tilpasset lokalt behov og årlige svingninger i søkertallene.

Søkertallene påvirkes av flere forhold, blant annet av bolig- og utbyggingsmønstre, endringer i fødsels- og befolkningstall og sosioøkonomiske forhold. Enkelte år har kommunen erfart at behovstallene endrer seg forholdsvis raskt. Vurderinger av oppdaterte framskrivningstall er ingen sikker vitenskap, men gir det beste grunnlaget for å beregne framtidig behov. I disse vurderingene kontrollerer en også for kjente utviklingstrekk inneværende barnehageår.

Utbygging og utvikling av barnehager må tilpasses utviklingstrekk i samfunnet og lokale endringer i befolkningsframskrivningstallene. Vesentlige endringer i behovstallene krever strukturelle grep for å sikre at kapasiteten er tilpasset faktiske behov i ulike kommunedeler, som å avvikle driften i hele barnehager eller avvikle driften av én eller flere avdelinger.

Mindre endringer kan foretas ved dimensjoneringsarbeidet i forkant av barnehageopptaket, ved å justere hvor stor del av tilgjengelige areal som tas i bruk i kommunale barnehager. På den måten kan vi legge grunnlag for en effektiv ressursutnyttelse på barnehageområdet.

Fordelingen mellom kommunale og private barnehageplasser har betydning for langsiktig planlegging. I Stavanger er om lag 62 prosent av barnehageplassene kommunale, mens om lag 38 prosent er private. Fordelingen av kommunale og private plasser varierer mellom de enkelte kommunedelene, med lavest andel kommunale plasser i Hinna, Hundvåg og Tasta (om lag 40 prosent) og høyest andel i Rennesøy (100 prosent).

Kommunen har bare styringsrett over sine virksomheter: Private barnehager har egne opptaksregler og kan selv bestemme utnyttelsesgraden innenfor godkjent leke- og oppholdsareal. Kommunen har ikke anledning til å pålegge endring av dimensjoneringstall i

private barnehageplasser, selv om behovet i kommunen og i kommunedelen blir endret. Alle vedtak om nedjusteringer av kapasitet kan derfor kun pålegges kommunale barnehager.

For å ha en god og bærekraftig barnehagestruktur tilpasset antall barn med lovfestet rett og med tilbud om plass i eget nærmiljø eller i egen kommunedel, er det nødvendig å gjøre strukturelle grep for å få en bedre balanse i tjenestetilbudet. I tråd med kriteriene i kap. 1.4. betyr dette i praksis:

- redusere antall plasser i kommunale barnehager i områder med overkapasitet
- etablere nye plasser i områder med underdekning
- avvikle driften i barnehagebygg som ligger i områder med overdekning
- avvikle driften i bygg som har midlertidig godkjenning
- regulere tilstrekkelig areal til barnehageformål i utbyggingsområder

Ved etablering av nye barnehager anbefaler kommunedirektøren i å bygge barnehager med 90-180 plasser (om lag seks til tolv avdelinger). Barnehagene må ha fleksible arealer, slik at barnegruppene kan organiseres ut fra den til enhver tid gjeldende alderssammensetningen. Barnehagene skal kunne tilrettelegge for barn i alderen 1-5 år i hele bygget, samt ha et inne- og uteområde som er universelt utformet.

Kommunedirektøren vurdering er at barnehager med minst 90 plasser (seks avdelinger) og fleksible løsninger i utgangspunktet legger godt til rette for solid og bærekraftig drift, både med tanke på størrelsen på fagmiljøet og ut fra personalmessige, økonomiske, driftsmessige og andre hensyn. Ved større svingninger i behov for plasser, er barnehager med minst 90 plasser (seks avdelinger) mindre sårbare ved slike endringer enn barnehager med færre plasser/avdelinger.

Kommunedirektøren er av den oppfatning at det ikke først og fremst er barnehagens størrelse som avgjør kvaliteten på barnehagetilbudet. Personalet og ledelsens faglige forståelse, tilstedeværelse og evne til å organisere et kvalitativt godt barnehagetilbud er de viktigste kvalitetsfaktorene. Likevel tilsier erfaringene fra de siste årenes endringer at driften blir sårbar ved reduksjon i barnehager med færre enn 60 plasser (fire avdelinger).

Videre er det utfordrende å finne areal til barnehageformål når boligområder først er etablert. For å være i forkant av framtidige behov for barnehageplasser i planlagte utbyggings-/fortettingsområder, er det viktig å sette av tilstrekkelig areal til barnehageformål i reguleringsplaner, også i områder hvor det ut fra framskrivningstall ser ut til å være tilstrekkelig kapasitet. Ut fra erfaring kan behovstallene endre seg relativt raskt på lokalt nivå.

2.2. Bedre barnehagedekning i kommunedelene

Kommunen skal tilpasse utbyggingsmønster og driftsformer til lokale forhold og behov. Målsettingen til Stavanger er at alle foreldre som ønsker det, skal kunne ha tilgang til barnehage i eget nærmiljø eller egen kommunedel. Barnehageplass i eget nærmiljø kan redusere småbarnsforeldres tidsklemme og behovet for bruk av bil. Det kan også være med å styrke småbarnsfamiliens nettverk og nærmiljøet som sådan, ved at de blir kjent med andre barnefamilier i nærområdet. Samtidig er det et mål at foreldre som ønsker det, kan få barnehageplass i nærheten av egen arbeidsplass eller i barnehager som har særlige formål (livssynsbarnehager, «nisjebarnhager» mm.).

Et klart flertall av dagens søkere får tilbud om barnehageplass i egen kommunedel eller eget nærmiljø. På grunn av noe ubalanse mellom kapasitet og behov i enkelte kommunedeler får et titalls søkere i sluttfasen av hovedopptaket hvert år tilbud om plass forholdsvis langt fra

eget bosted. Ubalansen er redusert de siste årene og søkere får nye og bedre tilbud i takt med at det kommer oppsigelser og bytter i barnehagene.

I takt med etablering av nye barnehager og forventet nedgang i barnetallene må kommunen utover i planperioden redusere samlet antall barnehageplasser i Stavanger. I tråd med kommunens prinsipper for utbygging og utvikling av plasser vil den største nedjusteringa skje i kommunale barnehagebygg med midlertidig godkjenning og/eller i områder som i dag har overkapasitet (særlig Hillevåg og deler av Eiganes og Våland, men også Hinna og Tasta).

2.3. Barnehagen i et barneperspektiv

Uavhengig av alder og funksjonsnivå skal alle barn i barnehagen ha mulighet til å oppleve mestring i og delta i barnehagens sosiale liv og aktiviteter. Tilrettelegging for alle barn sine behov skal ha overordnet prioritet i kommunens barnehagetilbud og i planlegging og utformingen av nye barnehagelokaler. Det fysiske miljøet skal være hensiktsmessig og rommene skal ha en inspirerende ramme for omsorg og lek.

I tråd med barnehagelovens formålsparagraf skal barna gis muligheter til å få utfolde sin skaperglede, undring og utforskertrang. Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver legger blant annet vekt på at barns utvikling fremmes gjennom lek og at læring foregår i det daglige samspillet med andre. Planen understreker at alle handlinger og avgjørelser som berører barnet, skal ha barnets beste som grunnleggende hensyn, jf. barnekonvensjonen art. 3 nr. 1.

Barnehagen skal bidra til at alle barn som går i barnehage får en god barndom preget av trivsel, vennskap og lek. Det skal legges til rette for at barn i alle aldergrupper får varierte leke-, lærings- og aktivitetsmuligheter med progresjon gjennom valg av pedagogisk innhold, arbeidsmåter, leker, materialer og utforming av fysisk miljø.

Barnehagen skal ha en psykisk og fysisk helsefremmende og forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller. Den skal være en arena for daglig fysisk aktivitet og fremme barnas bevegelsesglede og motoriske utvikling. Måltider og matlaging i barnehagen skal gi barnet grunnlag for å utvikle matglede og sunne helsevaner.

Barnehagen skal ivareta barns behov for fysisk omsorg, inkludert behov for ro og hvile. Det fysiske miljøet og barnehagebygget skal være en pedagogisk ressurs, hvor det blir tilrettelagt for lek, læring og danning og allsidig utvikling.

Barnehagens uteområde skal imøtekomme mange krav og være utformet slik at det gir gode muligheter for allsidig lek og sosial kontakt i trygge omgivelser hvor det også blir tatt hensyn til små barns kroppslige uttrykksformer. Uteområdet skal gi barna glede og allsidige erfaringer ved å kunne være ute i all slags vær. Ved planlegging av bygg og uteområder er det viktig å ta hensyn til ulike vær- og vindforhold. Uteområdet skal være utformet slik måte at det er tilgjengelig for alle, jf. universell utforming. Ut fra et folkehelseperspektiv er barns mulighet for allsidig lek og aktivitet både ute og inne av stor betydning.

2.4. Barnehagen i et ansattperspektiv

Barnehagebygget skal være en arbeidsplass med gode fysiske og psykososiale arbeidsforhold. Arbeidsplassen bør være utformet på en hensiktsmessig måte ut fra hva det daglige arbeidet med barna består i. Barnehagen skal bestrebe seg på å være attraktiv, inspirerende og en utviklende arbeidsplass, der personalet har barneperspektivet i fokus.

Samtidig skal arbeidsplassen være tilrettelagt for praktiske og gode ergonomiske løsninger, funksjonelle kontorarbeidsplasser, møtefasiliteter og tilstrekkelig mulighet for lagring.

Estetiske, trivelige og funksjonelle lokaler har også betydning når det gjelder rekruttering av barnehagepersonale. Det vil også kunne bidra til å opprettholde et godt arbeidsmiljø samt redusere sykefravær.

2.5. Utforming av barnehagebygget og krav til tomt

Et overordnet mål er at barnehagene skal ha funksjonelle bygg med estetiske kvaliteter. Miljøhensyn skal bli ivaretatt, og hensynet til de ulike brukergruppene bør bli forent så godt som mulig. Blant annet setter plan- og bygningsloven, forskrift om miljørettet helsevern, krav til barnehagens uteområder og arbeidsmiljøloven med mer rammer for utformingen av barnehagebygget og uteområdet.

I Kunnskapsdepartementets merknader til barnehageloven § 10 i rundskriv F08/2006 framgår det at barnehagers uteareal bør være om lag seks ganger så stort som innendørs leke- og oppholdsareal. Areal til parkeringsplasser, sykkelparkering, tilkjøringsveier m.m. blir ikke medregnet i barnehagens uteareal. Leke- og oppholdsarealet innendørs er fastsatt i barnehagens vedtekter. Normen for utendørs leke- og oppholdsareal er veiledende.

Kommunedirektøren er i gang med å utarbeide arealnorm for nye barnehagebygg der også uteområdene inkluderes. Målet er at *Arealnorm for barnehager i Stavanger* skal fastsette prinsipper som skal ligge til grunn for nye prosjekter. Arealnormen legges fram for politisk behandling.

I sentrumsnære områder kan det være vanskelig å oppnå departementets veiledende norm for uteområde. Fysisk aktivitet og allsidig utelek kan likevel bli ivaretatt med mindre uteareal enn anbefalt norm såfremt utelekeplassen blir planlagt på en god måte og det er lekeplasser og grøntområder i barnehagens umiddelbare nærmiljø som kan benyttes.

Barnehagen kan på kveldstid være en ressurs for nærmiljøet, for eksempel for velforeninger og ulike sosiale arrangementer for barn og voksne. Utelekeplassen i barnehagen er en sikker lekeplass som er tilgjengelig for alle etter barnehagens åpningstid, og kan inngå som en del av barnas oppvekstmiljø.

2.6. Universell utforming

Stavanger kommune har en egen kommunedelplan for universell utforming (Stavanger universelt utformet 2029). Planen viser til følgende faglige definisjon av begrepet: «Universell utforming er utforming av produkter og omgivelser på en slik måte at det kan brukes av alle mennesker i så stor utstrekning som mulig, uten behov for tilpasning og spesiell utforming».

Overført til barnehageområdet skal universell utforming bidra at alle barn kan gå i ordinær barnehage. Det stilles krav til universell utforming slik at barn, foreldre, ansatte og andre brukere av barnehagen og tilhørende uteområder blir inkludert. I helsedirektoratets forskrift: *Helse og miljø i barnehager, skoler og skolefritidsordninger* understrekes det at tilgjengelighet for personer med nedsatt funksjonsevne i størst mulig grad skal bli løst gjennom integrerte tiltak i utforming, arkitektur, planlegging og ytelse av tjenester.

Alle nye barnehager og barnehager som blir renoveret skal ha universell utforming. Barnas behov for sikkerhet skal bli ivaretatt samtidig som det skal bli lagt til rette for kreativ utfoldelse, trivsel og godt psykososialt miljø. Dette samsvarer med Stavanger sin plan for

universell utforming, funksjonsbeskrivelser og arealnormer. Som nærmere omtalt i kap. 2.4.: Barnehagen skal også være en god og hensiktsmessig utformet arbeidsplass for de ansatte, i tråd med arbeidsplassforskriften og krav til universell utforming.

3. Måltall for deltakelse i barnehage

For å beregne forventet behov for barnehageplasser i planperioden ser kommunen til to ulike faktorer. Antall barn som går i barnehage er en funksjon av 1) *antall* barn i barnehagealder i kommunen og 2) *andel* barn i kommunen som benytter seg av tilbudet (deltakerprosent).

Den første faktoren beregnes ut fra befolkningsframskrivninger (prognoser) om forventet antall barn i de ulike årskullene og i de ulike kommunedelene. Som vi skal se i oversiktene i kap. 4: For å anslå behovet for plasser i planperioden må disse prognosene sammenstilles med den andre faktoren (forventet deltakerprosent). Denne prosentandelen er tema i dette kapittelet.

3.1. Forhold som påvirker andel barn i barnehage

Det er flere forhold som virker inn på deltakerprosenten. Andelen barn i barnehage varierer fra år til år, men endringene kan også knyttes til forhold som økonomi og geografi. For eksempel ligger den i snitt lavere i våre sørligste fylker sammenlignet med resten av landet. Som det framgår av grafen og tabellen under: Stavanger (og Rogaland) er her intet unntak.

Ikke overraskende øker faktisk deltakerprosent i takt med barnas alder. Mens så å si alle de største barna (3-5 år) går i barnehage (96-98 prosent), er andelen ettåring i barnehage klart lavere; her velger flere foreldre å ha barna hjemme og utsette barnehagestart. I tillegg omfatter ikke retten til barnehageplass ettåring født i desember, jf. barnehageloven § 16.

Andelen barn hvor foreldrene benytter seg av sin rett til barnehageplass vil hvert år variere mellom årskullene, men kan også variere mellom kommunedelene. Dette siste forholdet har vi ikke eksakte data på. Ut fra kommunens erfaring vil lokal sosiodemografisk profil og lokal barnehagedekning (avstand til barnehage) være blant forholdene som spiller inn.

Beregninger av behov for barnehageplasser skiller seg derfor fra tilsvarende beregninger på skoleområdet på minst to viktige punkter: 1) Det finnes ingen plikt å gå i barnehage. Antall barn som skal ha barnehageplass vil derfor variere fra år til år, i takt med vidt ulike forhold som samfunns- og familieøkonomi, lokal barnehagedekning, alder på barnet m.m. 2) Det vil mellom ulike områder og kommunedeler være lokale variasjoner fra år til år, blant annet ut fra variasjoner i flyttemønstre og foreldres barnehagevalg (f.eks. grunnet pedagogisk profil).

Dermed er det heller ikke likhetstegn mellom forventet prognose pr. kommunedel og faktisk behov. Ut fra foreldres valg vil både deltakerprosent og ønske om plass i egen kommunedel variere fra år til år og mellom ulike geografiske områder, uten at det er mulig å gi sikre eller eksakte data om dette. Planen differensierer ikke på måltall mellom kommunedelene.

Anslagene og beregningene som hvert år gjøres i barnehagebruksplanen vil derfor aldri bli sikre prognoser om framtidige fakta. Erfaringsvis treffer prognosene godt på overordnet nivå de første årene av planperioden, dvs. gir en god indikasjon for kommunens samlede behov. Jo lenger ut i planperioden og jo lenger ned i detaljnivå en går (årskull og geografiske områder), jo større usikkerhet knyttes til beregningene og vurderingene. Årlige rullinger av planen sørger for oppdaterte og mer korrekte beregninger og vurderinger av framtidig behov.

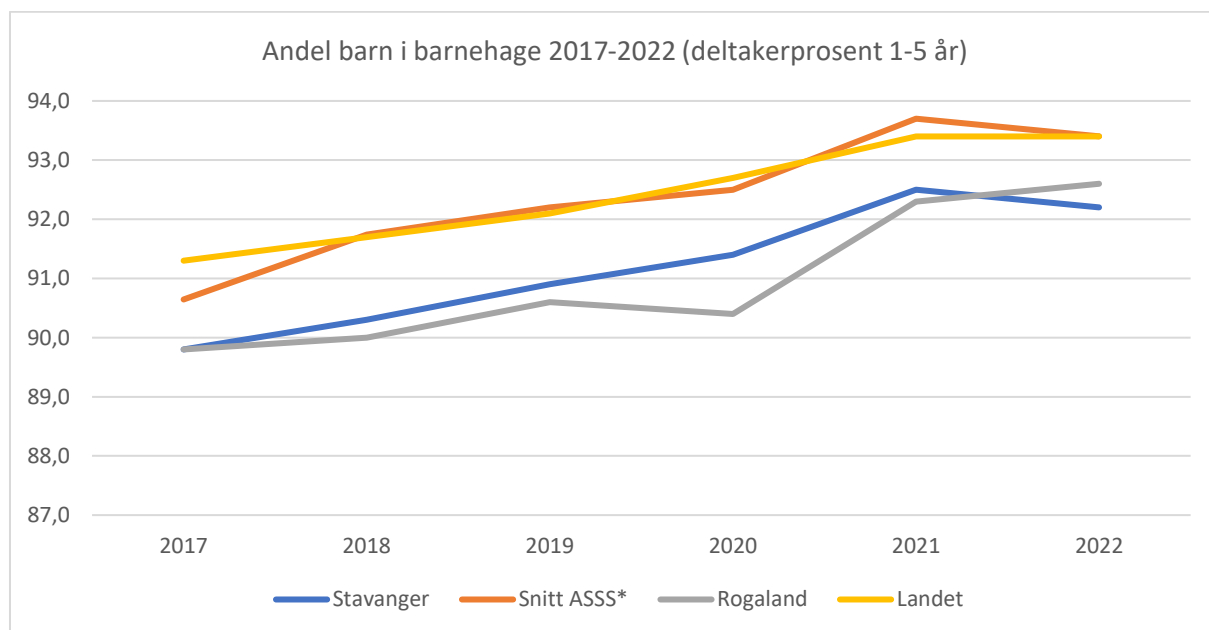
3.2. Andel barn i barnehage i Stavanger

Tabellen og grafen under viser andelen barn i barnehage de seks siste årene (tall pr. 15.12., kilde: SSB). Tall for 2023 kommer i starten av 2024. Tallene viser at Stavanger (og resten av landet) over tid har en stabil, positiv økning i deltakerprosenten, i tråd med ønsket utvikling.

Stavanger opplever en svak nedgang for 2022 etter en forholdsvis sterk økning i 2021. Dette vurderes som en naturlig svingning, og ikke som første tegn på en varig nedgang.

1. Andel barn i barnehage i forhold til alle barn i alderen 1-5 år (prosent)

Andel barn i barnehage	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Snitt
Stavanger	89,8	90,3	90,9	91,4	92,5	92,2	91,2
Snitt ASSS*	90,6	91,7	92,2	92,5	93,7	93,4	92,4
Rogaland	89,8	90,0	90,6	90,4	92,3	92,6	91,0
Landet	91,3	91,7	92,1	92,7	93,4	93,4	92,4

*= Høsten 2022 ble Asker og Lillestrøm med i ASSS. (Gjennomsnitt for 2022 uten dem: 93,7 prosent.)

3.3. Måltall for andel barn i barnehage

Forventet deltakerprosent er formulert som et måltall om deltakelse. Andelen barn som går i barnehage varierer fra årskull til årskull, men generelt sett øker den i takt med barnets alder. De siste årenes økning i deltakelsen medførte at kommunen i fjorårets plan økte måltallet til 94 prosent. Dette var et riktig valg, og en svak nedgang i deltakelse i fjor endrer ikke dette.

Måltall for deltakelse

Femåringer	
Fireåringer	
Treåringer	
Toåringer	
Ettåringer	
Sum måltall (gjennomsnitt ulike måltall pr. alderskull)	

Mål andel barn i barnehage

98 %
98 %
96 %
92 %
85 %
94 %

Gjennomsnittlig måltall er et estimert anslag om deltakelse og settes noe høyere enn faktisk deltakerprosent. Dette er bevisst, dels for å ta høyde for naturlige variasjoner og slik sørge for at kommunen ikke beregner færre plasser enn faktisk behov tilsier. Dels er måltallet også tenkt som et siktemål, hvor målet er å øke andel barn i barnehage, jf. kommunens innsatser for å øke deltakelsen blant ulike årskull, barn i lavinntektsfamilier og minoritetsspråklige barn.

4. Kapasitet og behov

4.1. Beregning av kapasitet og behov

Kapasiteten tar utgangspunkt i antall dimensjonerte plasser inneværende barnehageår (2023-tall). Kapasiteten for senere år beregnes ut fra 2023-tall og inkluderer allerede vedtatte endringer (for eksempel vedtatt etablering av nye barnehager), samt forslag om justeringer av kapasitet kommende barnehageår (2024). Endringer foreslås for å tilpasse kapasiteten til forventet behov blant barn med rett på plass, med en uttalt målsetting om å tilby plass i egen kommunedel eller eget nærmiljø.

Forventet behov for barnehageplasser beregnes ved å bruke befolkningsframskrivningstall for hele perioden. Disse prognosene er nærmere beregnet pr. kommunedel og pr. årskull for å gi best mulige anslag om lokale behov. Det hefter likevel noe usikkerhet ved tallene, en usikkerhet som øker utover planperioden og jo lenger ned en går i tallmaterialet (dvs. tall for de enkelte årskullene og kommunedelene).

Kapasitet og behov på barnehageområdet skiller seg fra skoleområdet på flere måter. Blant annet er barnehageplass en rett, mens skolegang er en plikt. Videre står foreldre fritt til å velge hvilken barnehage de ønsker å søke om plass i. De kan også søke om plass i private barnehager i andre kommuner, eller ikke benytte barnehagetilbudet i det hele tatt. Søkertall samlet og særlig til enkeltbarnehager vil nødvendigvis variere fra år til år. Dette og andre forhold gjør det utfordrende med detaljert planlegging av barnehageplasser og -tilbud.

Ved beregning og dimensjonering av samlet kapasitet blir det også tatt høyde for at ikke alle plasser er aktuelle å benytte for samtlige søkere. Eksempelvis kan dette skyldes geografiske avstander eller barnehagens språklige/pedagogiske profil. I tillegg er det viktig å ta forbehold om utviklingstrekk som ikke nødvendigvis blir fanget opp av prognosene, selv om vi tar høyde for kjente feilkilder. De fleste årene treffer prognosene svært godt på overordnet nivå, mens det for den enkelte kommunedel kan være større variasjoner og svingninger.

Som vi så i kapittel 3: For å anslå behovet for barnehageplasser i planperioden blir prognosene for antall barn i barnehagealder multiplisert med aktuelt måltall for hvert årskull. Det er viktig at dette måltallet ikke er for lavt, slik at kommunen ikke dimensjonerer for et for lavt antall plasser til de to årlige barnehageopptakene.

For å sikre at det er tilstrekkelig antall plasser legger kommunedirektøren også hvert år inn en såkalt sikkerhetsmargin. Ut fra tidligere års erfaringer vurderer kommunedirektøren at en margin på 200 plasser er hensiktsmessig. (I tillegg holdes det av 45 plasser til andre opptak i august.) Dette er i praksis en planlagt overdimensjonering av plasser for å ta høyde for lokale svingninger, plasser som er mindre aktuelle å benytte, samt andre usikkerhetsmomenter.

Fasit for faktisk behov kommer først ved søknadsfristens utløp hvert år. Dersom søkertallene tilsier dette, vil kommunedirektøren foreta mindre justeringer av kapasitet underveis i opptakene. Etter gjennomføring av opptakene blir resterende plasser gjort tilgjengelig for videre bytter og for søkere uten rett, dvs. søkere som står på venteliste. Nye søknader blir innvilget fortløpende i månedlige opptak, i takt med oppsigelser, bytter og ev. ledige plasser.

Alle framskrivningstall stammer fra materiale frambrakt av kommunens tjenesteområde by- og samfunnsplanlegging, og er igjen basert på statistikk fra SSB fra 1. kvartal 2023 (1.1.-tall). Oppvekst og utdanning anvender måltallene pr. årskull til å beregne forventet behov samlet og pr. kommunedel. Ev. forskjeller mellom årskullene blir også kontrollert på kommunenivå, for å sikre tilstrekkelig kapasitet på hhv. liten og stor avdeling (såkalte små og store plasser).

Som vi skal se nærmere på i kap. 4.2.: Befolkningsprognosene tilsier en betydelig nedgang i behovstallene for planperioden. Det vil alltid være usikkerhet knyttet til slike anslag, og da særlig til flyttemønstre blant foreldre med barn i barnehagealder. Dette vil gjelde flytting både til og fra kommunen, samt flyttemønstre innad i kommunen. Kommunedirektøren vil derfor unngå bastante konklusjoner om utviklinga, særlig på nivået av den enkelte kommunedel og jo lenger ut i planperioden vi kommer. Etablering av nye barnehagebygg må skje i et lengre perspektiv, mens alle andre justeringer av kapasitet foreslås bare for planperiodens første år.

Merknad årets befolkningsframskrivninger og -beregninger

Sammenlignet med fjoråret tilsier årets framskrivningstall en uventet økning i fødselstall f.o.m. 2023. Dette virker primært å skyldes en betydelig økning i ukrainske flyktninger med mange kvinner i fruktbar alder. Dermed går også forventningene om antall fødsler betydelig opp fra 2023 og framover, selv om de ukrainske kvinnene:

- som hovedregel har partner i hjemlandet eller er uten partner
- har en landbakgrunn med lave fruktbarhetstall fra før
- i langt mindre grad enn andre kan forventes å bo i kommunen også de neste årene

Ingen av disse forholdene tas høyde for i framskrivingstallene. Sannsynligheten for at dette er en reell feilkilde i årets prognoser vurderes som svært stor. Denne vurderinga styrkes ved å se til oversikter over faktiske fødselstall ved Stavanger universitetssykehus (SUS) så langt i år. For fødselstall til og med juli 2023 ligger det an til en nedgang på 0,7 prosent fra i fjor, og ikke den økningen på 11,3 prosent som årets prognoser legger opp til.

En skal her ta forbehold om at fødselstallene fra SUS omfatter hele sørfylket (og ikke kun Stavanger), men det vurderes som svært lite sannsynlig at tallene øker betydelig i Stavanger samtidig som de er klart nedadgående i resten av sørfylket.

Sannsynligheten for at årets befolkningsframskrivningstall inneholder en reell feilkilde vurderer derfor kommunedirektøren som svært stor. Som en direkte følge av dette ligger det en annen beregningsmåte til grunn for behovstallene i årets barnehagebruksplan. Her er det i år valgt å se til fjorårets prognoser for barn født i 2023 og senere, mens det er sett til årets prognoser for barn født før 2023 (slik at en har oppdatert informasjon om flyttemønstre m.m.).

Som alle år er det knyttet usikkerhet til alle anslag om forventede behovstall. Årets valg av tilnærming vurderes likevel å gi et langt mer realistisk anslag enn standard beregningsmåte. Det samsvarer også godt med oppdaterte befolkningsframskrivninger pr. september 2023. Ved en videre økning av flyktninger har kommunen planer for å dekke ytterligere behov for barnehageplasser. Det er derfor ikke nødvendig å sette av ekstra plasskapasitet som del av selve barnehagebruksplanen.

Ved senere års rullinger av planen vil det komme oppdateringer av tallmaterialet. Som alle år er det viktigste at planen gir et best mulig anslag for behovet kommende høst (2024), og at den tar høyde for de mest sannsynlige utviklingstrekkene resten av planperioden.

4.2. Samlet oversikt over kapasitet og behov i Stavanger kommune

Kommunen har over lang tid hatt ei god og strategisk utvikling av barnehageplasser, både lokalt og samlet sett. Nye barnehager har blitt etablert i områder med underkapasitet (særlig Våland og Storhaug), mens plasser og også enkeltbarnehager er avvirket, primært i områder med overkapasitet. Dette har gitt en langt bedre lokal dekning, slik at de langt fleste søkerne i dag får tilbud om plass i egen kommunedel/eget nærmiljø, dersom de ønsker det. Neste barnehage som skal åpne er Tinnfabrikken på Storhaug (forventet oppstart høsten 2025).

Selv om det fortsatt er nedgang i barne- og behovstallene, er det likevel fortsatt nødvendig å bygge nye barnehager og etablere flere plasser rundt omkring i kommunen. Dette skyldes til

dels endringer i flyttemønstre og foreldres barnehageønsker. Til dels skyldes det også behov kommunen har som eier: Med årene blir det stadig større utfordringer med å holde samtlige kommunale barnehager i forskriftsmessig og/eller barnehagefaglig god stand. Det er verken ønskelig eller realistisk å bevare alle kommunale barnehagebygg på ubestemt tid.

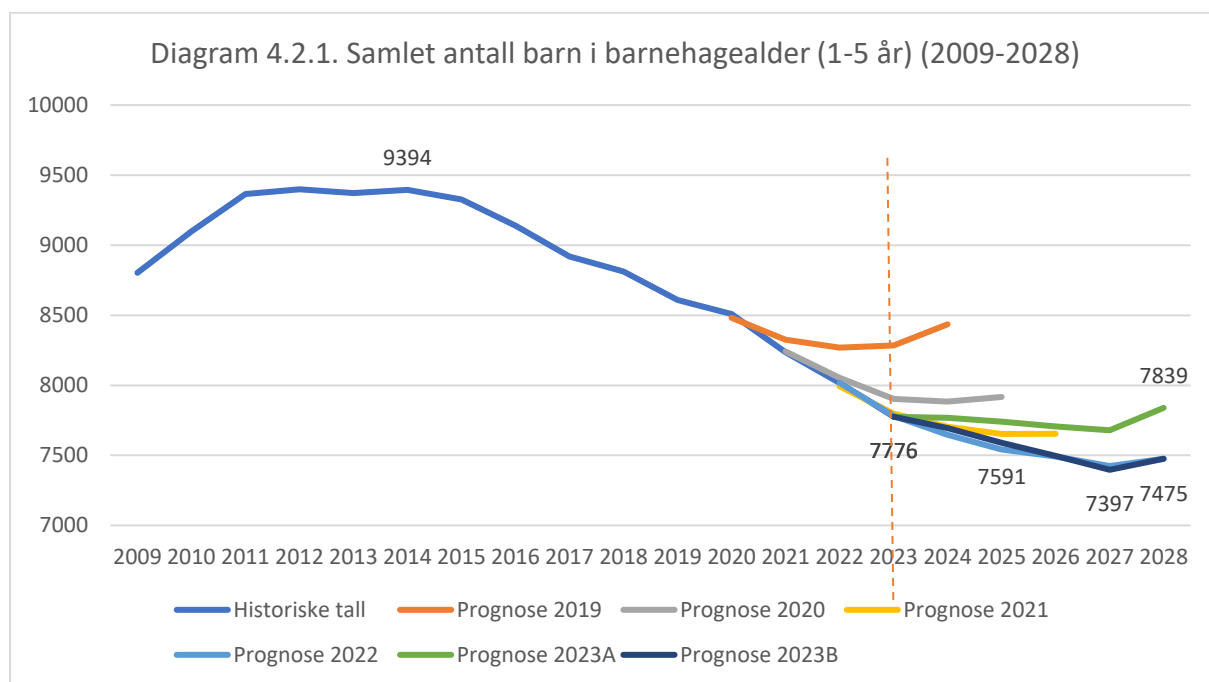
Derfor er det av flere grunner behov for å etablere nye barnehager i kommunen. I tillegg til Tinnfabrikken ligger det i løpet av planperioden også an til åpning av Mosvangen barnehage høsten 2026 (Hillevåg kommunedel). Videre er det gjennomført prosjektutvikling og vedtatt detaljregulering med tanke på å etablere ny kommunal barnehage på Atlanteren (Hundvåg kommunedel). Det er lagt inn forslag i årets HØP om å sette av midler i perioden 2025-2027 til å bygge denne. Kapasiteten til disse tre barnehagene inngår i tallgrunlaget i hele kap. 4.

Forslag om prosjektutvikling i Madla/Revheim-området er lagt inn i investeringsbudsjettet i årets HØP. Det er også foreslått å sette av midler til prosjektutvikling for utvidelse av Tyrihans barnehage (Hinna kommunedel) i planperioden. I alle disse områdene forventes det et økt plassbehov framover. Disse barnehagene inngår imidlertid ikke i tallgrunlaget her.

Mens vedtak om å etablere nye barnehager (og rehabilitere eldre bygg) er et spørsmål for det årlige HØP-arbeidet i kommunen, er andre kapasitetsendringer primært et spørsmål for barnehagebruksplanen. Kommunedirektøren begrunner og foreslår her sitt forslag til vedtak, ut fra årlig oppdaterte behovsprognoser.

Overordnet forventer kommunen en markant nedgang i de samlede behovstallene. Dette er en fortsettelse av ei utvikling som går tilbake til 2014. Ti år senere forventes Stavanger å ha akkurat 1700 færre barn i barnehagealder (1-5 år), etter en gradvis nedgang i barnetall og dermed også i antall barnehageplasser. I 2027 er det ventet å være 2000 færre barn i denne aldersgruppa enn i 2014. Det sier seg selv at denne utviklinga vil fortsette å ha merkbare konsekvenser for barnehagestrukturen i Stavanger.

Diagram 4.2.1. nedenfor gir en oversikt over samlet antall barn i barnehagealder fra 2009-2023 (blå linje) og forventet utvikling fram til 2028. Beste anslag for planperioden er markert med ei mørkeblå linje (prognose 2023B). For ordens skyld er et anslag basert på årets befolkningsframskrivningstall også lagt inn, da med ei grønn linje (prognose 2023A).

Som vi kan se: Forskjellen mellom A- og B-prognosene er hele 364 barn i 2028 (7475 mot 7839 barn). Den ikke valgte A-prognosen tilsier også flere barn i kommunen i 2028 enn det er i 2023 (7776). Ut fra erfaring og kjennskap til faktiske fødselstall de siste årene, framstår dette som svært lite realistisk, jf. merknaden i kap. 4.1. Planen legger B-prognosen til grunn.

Diagrammet inkluderer også tidligere års prognoser (2019-2022, alle tall pr. 1.1.) Som vi kan se: Jo lenger ut i planperioden vi kommer, jo mer usikre (og overoptimistiske) er prognosene. Oransje linje viser prognosen som ble lagt til grunn i barnehagebruksplanen i 2019, mens grå linje angir tallene fra året etter. Gul linje viser framskrivinga fra 2021, mens 2022 er framstilt i lyseblått og er forholdsvis lik årets beregninger (som i utstrakt grad nettopp er basert på fjorårets prognose). Tall fra Finnøy og Rennesøy er inkludert for hele perioden (2009-2028).

Prognosene har altså hvert år blitt lagt lavere enn foregående års estimater. Dette henger sammen med forventninger om økte fødselstall og om et høyere antall unge voksne i fruktbar alder (særlig aldersgruppa 25-34 år) enn hva som har vist seg å bli tilfelle. Estimatenes for de første årene av planperioden har derimot truffet rimelig godt tradisjonelt sett, og dette er det viktigste: Ettersom planen rulleres årlig, gir prognosene gode anslag om forventet behov.

I år velger kommunedirektøren å ta høyde for en kjent feilkilde. Årets behovsprognose for barnehageplasser baserer seg følgelig på mørkeblå linje i diagrammet og bekrefter de siste årenes utvikling: I planperioden forventer kommunedirektøren en fortsatt betydelig nedgang i barnetall og plassbehov i kommunen. Et mulig vendepunkt ligger fire år fram i tid (forventet bunnivå 2027), men tidligere år har dette vendepunktet blitt forskjøvet ved senere rulleringer av planen.

Diagram 4.2.1 viser samlet antall barn i barnehagealder i Stavanger kommune (1-5 år). Det reelle behovet er som kjent noe lavere: I overkant av 92 prosent av barn bosatt i kommunen går i barnehage, med økende deltakelse i takt med økende alder. I et femårsperspektiv har det vært en klar økning i andelen barn som går i barnehage jf. kap. 3.2. Som kjent vedtok kommunen i fjor å heve måltallet for deltakelse til 94 prosent, nettopp for å ta høyde for dette.

Selv om *andelen* barn som går i barnehage øker, er *antallet* barn som går i barnehage likevel klart nedadgående. Som nevnt blir prognosene mer og mer usikre jo lenger ut i planperioden og jo lenger ned i materialet vi ser (kommunedel og/eller årskull). For å planlegge godt er det likevel nødvendig å se til både samlet og lokal forventet utvikling i hele planperioden. Dersom vi bryter prognosene ned til lokalt nivå, ser utviklinga i de enkelte kommunedelene slik ut:

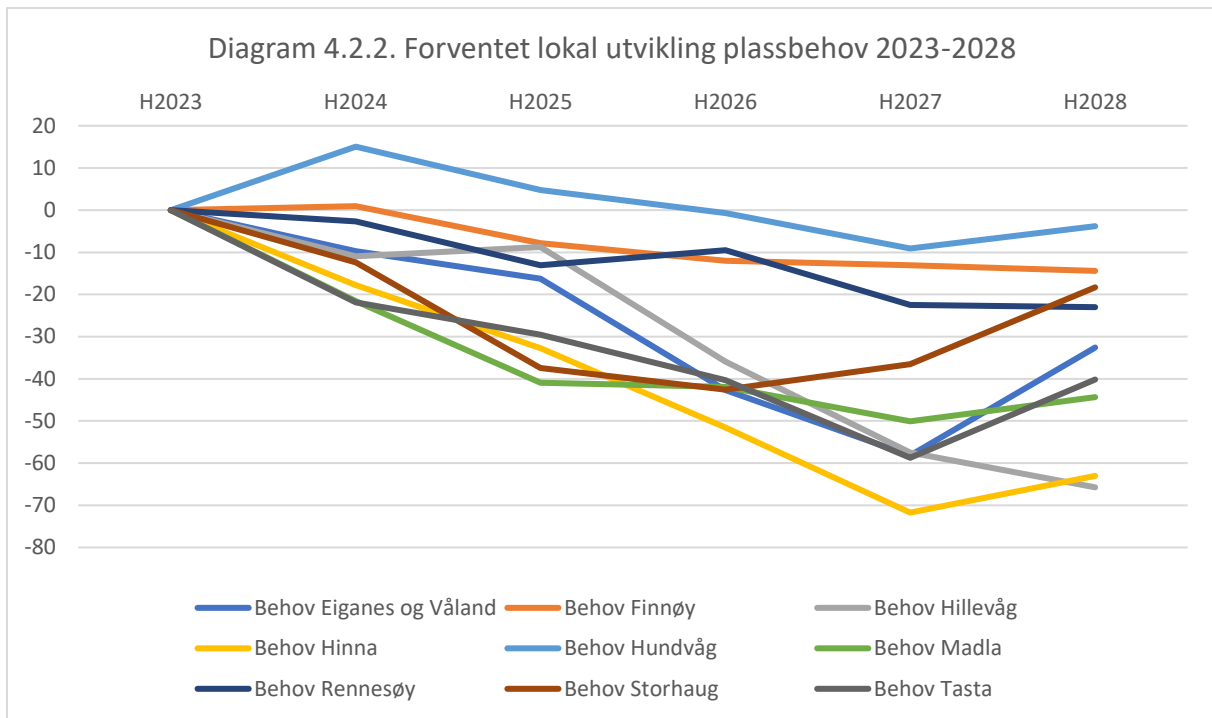

Diagram 4.2.2. viser altså forventet utvikling i plassbehov pr. kommunedel i planperioden, med årets behovsprognoser som utgangspunkt (nullnivå H2023).

Tallene blir stadig mer usikre jo lenger ut i planperioden og jo lenger ned i lokalområdene vi betrakter dem. Til tross for dette er det liten grunn til å tro at nedgangen i barnetall ikke vil ha lokale konsekvenser i alle eller nesten alle kommunedeler. Det er større usikkerhet knyttet til den lokale og forholdsvis skarpe oppgangen i flere kommunedeler i 2028 enn til de generelle utviklingstrekkene i årene forut for dette. I absolutte tall er Hillevåg og Hinna kommunedelene som ventes å ha størst nedgang i antall barn i planperioden.

Pilene peker nedover for alle kommunedeler, med unntak av en forbigående økning av behovet for plasser i Hundvåg (+15) og Finnøy (+1) kommunedel kommende barnehageår. I begge kommunedelene henger økningen heller sammen med uvanlig små 2018-kull (neste års skolestartere) enn forventninger om økning i fødsler eller i tilflytting.

Med relativt stabile barnetall og lite ledig ekstrapasitet i Hundvåg tilsier dette behov for bygging og etablering av en ny barnehage i kommunedelen (Atlanteren). Dette er nødvendig for å kunne gi tilbud i egen kommunedel også i framtida. Finnøy har på si side mye ledig arealkapasitet til å håndtere en eventuell økning i aktivitet.

Nærmere beregninger og vurderinger av kapasitet og behov i alle kommunedeler er gitt i de respektive underkapitlene om dette (4.3.-4.11).

Selv om at det altså er usikkerhet knyttet til alle prognoser: Tallene er det beste anslaget vi har for å beregne framtidig behov og kapasitet på barnehageområdet. Det viktigste er å ha et best mulig anslag for første halvdel av planperioden. De fleste årene har tallene her vist seg å være innenfor hva vi kan og må forvente av feilmarginer. Årlige rullinger av planen sørger for at tallmaterialet blir oppdatert, slik at ev. feil blir korrigert (gjelder særlig siste planhalvdel).

Hovedtrekket ved årets prognoser er en fortsatt betydelig nedgang i barnetall og dermed også i behov for barnehageplasser. Som allerede nevnt ligger ikke årets fødselstall an til å bli særlig høyere enn fjorårets bunnrekord. Fruktbarhetstallene er allerede lave, både på lokalt

og nasjonalt nivå, med færre barnefødsler pr. kvinne. De siste årene har Stavanger også opplevd befolkningsnedgang i aldersgruppene som står for flest fødsler (særlig 25-34 år).

Dermed vil kommunen også ved oppstart av nytt barnehageår neste høst oppleve at det er langt flere 2018-barn som går ut av barnehagene enn det er 2023-barn som begynner. Dette gir nødvendigvis nedgang i behovstallene, noe som er forventet å fortsette de neste årene. Her er det verdt å minne om at selv om dette er usikre anslag, er tallene for planperioden i stor grad basert på barn som allerede er født. Det må skje en betydelig økning i deltakelse, fødselstall og/eller tilflytting til kommunen før det blir vekst sammenlignet med dagens nivå.

I takt med ventet utvikling foretar kommunen derfor en styrt og lokalt tilpasset reduksjon av antall barnehageplasser. Etersom kommunen kun har styringsrett over kommunale barnehager, vil all planlagt reduksjon finne sted her. Ut fra prognosene er det et klart behov for å gjøre store endringer de neste årene, med til dels omfattende reduksjoner av kapasitet. Pr. dags dato ser det ikke ut til å bli behov for å gjenåpne de samme plassene senere.

Den positive sida ved denne utviklinga er at kommunen raskere vil oppnå balanse mellom kapasitet og behov i alle kommunedeler. Med åpning av nye barnehager blir det også bedre anledning til å møte behovet for å erstatte drift i bygg som holder lav byggeteknisk kvalitet.

I takt med søkertall opprettes plasser og barnehager i områder med underkapasitet, mens en avviker i områder med overkapasitet. Barnehagebruksplanens kap. 2.1. omhandler hvilke grep kommunen har for å oppnå bedre balanse mellom kapasitet og behov samlet og lokalt:

- redusere antall plasser i kommunale barnehager i områder med overkapasitet
- etablere nye plasser i områder med underdekning
- avvikle driften i barnehagebygg som ligger i områder med overdekning
- avvikle driften i bygg som har midlertidig godkjenning
- regulere tilstrekkelig areal til barnehageformål i utbyggingsområder

Såfremt kommunedirektøren ikke blir informert om private barnehager som vil endre egen kapasitet vesentlig, må alle kapasitetsendringer gjøres i kommunale barnehagevirksomheter. Dette vil skje i tråd med kriteriene i barnehagebruksplanen.

Disse kriteriene for endring av kapasitet framgår av barnehageplanens kap. 1.4:

- a. Barnehagens størrelse (bygget bør ha minst 60 plasser/fire avdelinger)
- b. Barnehagens bygningsmessige standard og barnehagedrift i leide bygg
- c. Helhetlig vurdering av situasjonen i barnehagene samlet

4.2.1. Overordnet vurdering av kapasitetsendringer

I det følgende gir kommunedirektøren ei overordnet vurdering av hvilke kommunedeler som bør bli omfattet av kapasitetsendringene i kommunen. Dette inkluderer som nevnt en reduksjon av 45 plasser i en privat barnehage (ISS, Madla kommunedel) som har endret sin dimensjonering sammenlignet med tidligere år. Såfremt ingen andre private barnehager endrer sin kapasitet, må øvrig reduksjon (45 plasser) foretas i kommunale barnehager.

Som det framgår av forslaget til vedtak, er kommunedirektørens anbefalte fordeling slik:

- Økning av kapasitet i kommunedelene Madla (15 plasser) og Rennesøy (15)
- Økning av kapasitet i Strømvig barnehage i Storhaug kommunedel (15)
- Reduksjon av 90 plasser i virksomheter i kommunedeler med overkapasitet, fordelt som følger: Eiganes og Våland (45), Hillevåg (30) og Tasta (15)

I motsetning til de siste års planer er det i år ikke lagt inn forslag om avvikling av barnehager. Det største grepet i år er å fullføre utfasing av ett bygg i Stokka barnehage (30 plasser, dvs. to avdelinger). Dette er en fortsettelse av tilsvarende reduksjon i fjor, og det er ikke ventet at endringene medfører at noen barn må bytte barnehage som følge av endringene.

Nærmere begrunnelse og konkretisering gis i kapitlene om de enkelte kommunedelene (kap. 4.3.-4.11). Reduksjon skjer iht. prinsippene og kriteriene for dette (jf. kap. 1.4 og 2.1. over).

Utover planperioden ligger det an til et betydelig behov for videre reduksjoner av kapasitet. Foreliggende plan skisserer bare reduksjoner av kapasitet for det kommende barnehageåret (2024/2025), men uten videre tiltak ligger kommunen an til betydelig overkapasitet senere år i planperioden. Se kapittel 4.2.2. for nærmere oversikt over ventet behovsutvikling.

Ved neste års rullering av planen vil kommunedirektøren komme tilbake med oppdaterte befolkningsprognoser, vurderinger og forslag til tiltak. Det vil da foreligge et bedre bilde av utviklinga, men det synes allerede nå klart at det vil bli behov for en betydelig reduksjon av samlet antall plasser utover planperioden. En ytterligere økning i deltakerprosent er mulig, men ventes ikke å gi betydelige utslag for det samlede behovet for å redusere kapasitet.

Nedgangen er av en størrelsesorden som gjør det nødvendig å avvikle drift i barnehager, jf. kap. 1.1. Det er ikke mulig å redusere samlet kapasitet med flere hundre plasser uten også å avvikle drift i hele bygg, da fortrinnsvis i eldre barnehager med lav bygningsmessig standard.

Avvikling av plasser (ev. barnehager) vil alltid skje på en måte som ivaretar barn og foreldre på best mulig måte. Ved et eventuelt behov for bytte til en annen barnehage vil berørte barn ha prioritet, og får tildelt plass i forkant av hovedopptaket. Foreldrenes ønsker blir ivaretatt så langt det lar seg gjøre. Som nevnt forventes årets endringer ikke å medføre behov for bytte.

Avvikling av plasser (ev. barnehager) kan medføre overtallighet blant ansatte. Ved slike omstillinger vil kommunedirektøren sørge for at alle berørte ansatte ivaretas i tråd med lov- og avtaleverk og kommunens retningslinjer ved omstilling- og overtallighetsprosesser.

I årene framover vil det også være endringer i utbyggings- og bosettingsmønstre. I takt med dette vil det være områder som får endret behov for barnehageplasser. Det er utfordrende å finne areal til barnehageformål når boligområder først er etablert. For å være i forkant av framtidige behov for barnehageplasser i planlagte utbyggings-/fortettingsområder, er det viktig å sette av tilstrekkelig areal til barnehageformål i reguleringsplaner.

Kommunedirektøren ser det derfor som viktig at kommunen kontinuerlig jobber for å sikre tilstrekkelig tomteareal både i sentrumsnære områder og i tilknytning til framtidige planlagte utbyggingsområder. Det er derfor allerede regulert inn areal på Hundvåg og Madla/Revheim. Områdeplaner for Bekkefaret, Hillevåg og Paradis er under utarbeidelse (alle i Hillevåg kommunedel). I disse planene er det lagt inn forslag om å sette av areal til barnehageformål.

En del barn har plass i barnehage i andre deler av kommunen enn de er folketallsregistrert i. Barnehagebruksplanen legger opp til at flertallet av foreldre ønsker plass i kommunedelen hvor barnet er folketallsregistrert. Erfaringer tilsier at foreldre er mest opptatt av å ha en plass i nærhet av egen bolig (ev. arbeidsplass), og i mindre grad hvilken kommunedel barnehagen ligger i. Det er like fullt et mål å ha balanse mellom kapasitet og behov i alle kommunedeler, og kunne tilby flest mulig plasser i eget nærmiljø.

Her er det også viktig å se kapasitet og behov i sammenheng med «nabo»-kommunedeler. Ett eksempel på dette er at Teknikken barnehage, som får søknader fra foreldre bosatt i Eiganes og Våland, Hillevåg og Storhaug kommunedel. Likeledes er det flere barn med postadresse i Madla som går i en barnehage som geografisk er i Hillevåg kommunedel.

Videre er det av betydning å ha en god geografisk spredning av barnehageplasser innad i de enkelte kommunedelene. For eksempel har Forus-området stor overkapasitet, noe som gir en uheldig ubalanse innad i Hinna kommunedel, jf. også omtale i kap. 1.1. og 4.6.

Foreslåtte kapasitetsendringer er omtrentlige anslag, hvor det er tatt utgangspunkt i 15 plasser som standard intervall. Dette tilsvarer omtrent én avdeling i en barnehage (noe avhengig av om den er for små eller store barn). Endring av lokal kapasitet tar tid. Det er derfor viktig å foreta gradvise endringer av kapasitet og ikke kun se på anført overkapasitet i hver enkelt kommunedel.

4.2.2. Oversikt over kapasitet og behov samlet og per kommunedel (antall plasser)

Stavanger kommune	H2024	H2025	H2026	H2027	H2028
Kapasitet					
Kapasitet Stavanger kommune	7512	7512	7512	7512	7512
Forslag om/allerede vedtatte endringer					
Sum endringer Eiganes og Våland	-45	-45	-45	-45	-45
Sum endringer Finnøy	0	0	0	0	0
Sum endringer Hillevåg	-30	-30	90	90	90
Sum endringer Hinna	0	0	0	0	0
Sum endringer Hundvåg	0	0	0	90	90
Sum endringer Madla	15	15	15	15	15
Sum endringer Rennesøy	15	0	0	0	0
Sum endringer Storhaug	15	105	105	105	105
Sum endringer Tasta	-15	-15	-15	-15	-15
Sum endringer	-45	30	150	240	240
Behov					
Kapasitet med endringer Stavanger kommune	7467	7542	7662	7752	7752
Behov Stavanger kommune	7229	7128	7033	6933	7005
Diff. kapasitet og behov kommunen samlet	238	414	629	819	747

Med «forslag om endringer» menes kommunedirektørens forslag til reduksjon av plasser i lys av prognoser og kriteriene for en slik reduksjon. Disse endringene er kun lagt inn som forslag for kommende barnehageår (2024/2025), med virkning fra høsten 2024 (H2024). Endringene er lagt inn med virkning ut planperioden, med unntak av Rennesøy, hvor behovet ser ut til å være midlertidig. Pr. dags dato forventes ikke behov for å gjenåpne plasser som blir avviklet.

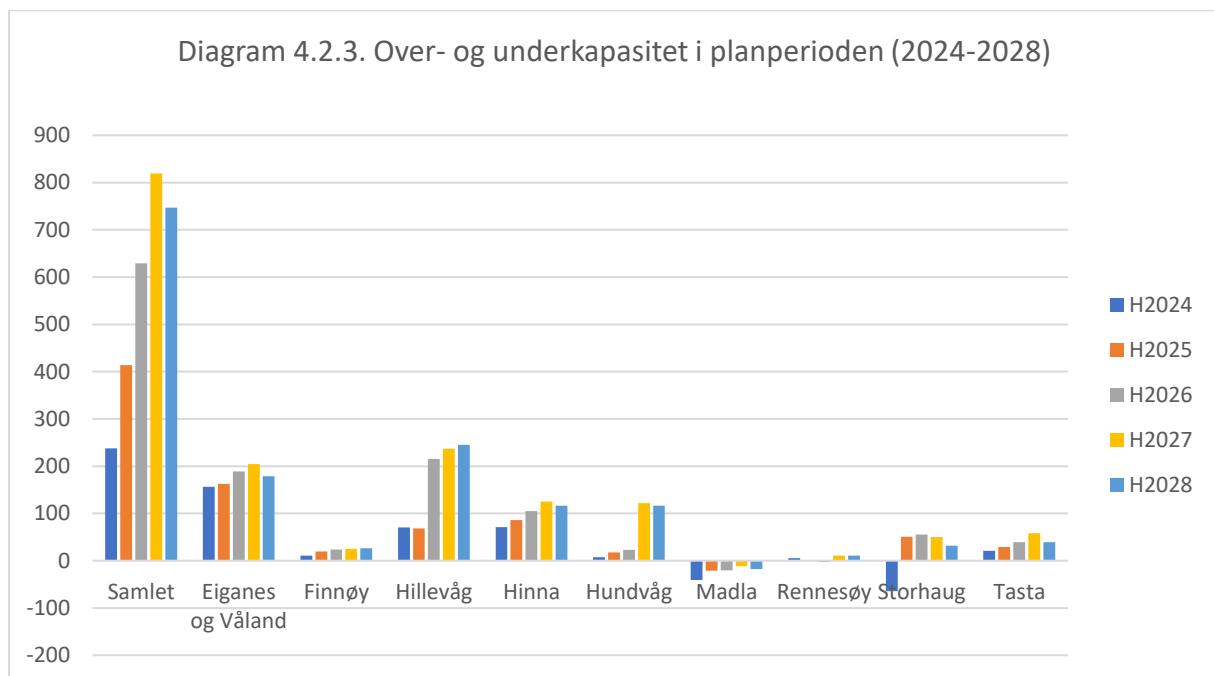
I årets handlings- og økonomiplan (HØP) ligger det inne forslag om å etablere ny barnehage på Atlanteren (Hundvåg kommunedel). Denne inngår derfor i tallgrunnlaget i dette kapittelet. Forslag om prosjektutvikling, oppgraderinger og utvidelser av andre barnehager osv. som ikke er vedtatt, ligger derimot ikke inne i oversiktene i årets barnehagebruksplan.

Dersom senere prognoser bekrefter årets utvikling, ligger det an til betydelige reduksjoner også de neste årene. Ut fra dagens føringer i barnehagebruksplanen skal «Samlet differanse kapasitet og behov» ligge rundt 245 plasser hvert av de kommende årene. Dette inkluderer om lag 200 plasser i såkalt sikkerhetsmargin ved hovedopptaket samt om lag 45 plasser satt av til andre opptak. Følgelig kan betydelige reduksjoner også forventes de neste årene.

Som det framgår av oversikten over: Ut fra prognosene vil kommunen ha betydelig og stadig større overkapasitet utover planperioden. For det kommende barnehageåret er det altså ikke lagt inn forslag om avvikling av enkeltbarnehager, men dersom framtidige prognoser viser seg å stemme, er det liten tvil om at det vil bli behov for flere større tiltak de neste årene for å redusere samlet kapasitet i kommunens barnehager.

«Allerede vedtatte endringer» viser til etableringer eller avviklinger av barnehager som det allerede foreligger vedtak om. For inneværende planperiode gjelder dette etablering av to nye barnehager (Tinnfabrikken og Mosvangen), som ligger inne i tabell med samlet oversikt over, da sammen med forslaget om å etablere barnehage på Atlanteren fra høsten 2027.

Dette er også gjenspeilet i oversikten under (diagram 4.2.3), som gir et bilde på over- og underkapasitet samlet og i den enkelte kommunedel i planperioden. Oversikten inkluderer altså økning av kapasitet gjennom etableringer av barnehager i kommunedelene Storhaug (Tinnfabrikken H25), Hillevåg (Mosvangen H26) og Hundvåg (på Atlanteren H27).

Som det framgår av søylediagrammet: Samlet sett har kommunen god og økende kapasitet utover planperioden. I tråd med praksis og prinsipper for barnehagebruksplanen, legges det opp til en planlagt overkapasitet på 245 plasser det første året i planperioden. 200 plasser er satt av som en allerede nevnt «buffer» eller sikkerhetsmargin, for å være sikker på å ha nok plasser å tilby alle søkere med rett. 45 plasser er satt av til kommunens andre opptak, med søknadsfrist i 15. august. Dette opptaket ble innført i 2021. Det som er igjen av plasser etter disse to opptakene gjøres så tilgjengelig for andre søkere og tildeles fortløpende, i månedlige opptak.

Kommunedirektøren legger som hovedregel kun inn forslag om nedjusteringer av kapasitet for det første året av planperioden. Ved senere rullinger av planen vil det bli lagt fram nye behovstall, og forslag om å tilpasse samlet kapasitet tilsvarende første år av planperioden. I tråd med planens kriterier i kap. 1.4 er det mest nærliggende å foreslå reduksjon av kapasitet i kommunedeler med stor overkapasitet, slik kommunedirektøren gjør i årets planforslag.

Oversiktene over lokal kapasitet blir også gjengitt i nærmere detalj i tabellform senere, i egne kapitler om de enkelte kommunedelene (4.3.-4.11.). Her blir det gitt nærmere vurderinger av lokale forhold, inkludert vurderinger av hvordan kommunen bør møte framtidige behov.

Håndtering av forventet overkapasitet utover i planperioden vil bli adressert ved hver rullering av barnehagebruksplanen. Dersom årets befolkningsframskrivningstall viser seg å stemme, vil det altså være behov for å redusere kapasiteten med flere hundre plasser i planperioden.

Kommunedirektøren understreker at tallene er beste anslag og ingen fasit. I tillegg til usikkerhet knyttet til utvikling av fødselstall og flyttemønstre inn og ut av kommunen er også søkermassen en bevegelig størrelse. Mens skoleplass er en plikt, er barnehageplass en rett. Foreldre velger selv om de vil benytte seg av kommunens barnehage tilbud, og dette varierer fra år til år og avhenger av blant annet økonomiske og geografiske forhold.

Prognosene er derfor ingen sikker vitenskap. De har de siste årene likevel vist seg å være rimelig treffsikre. Dette gjelder særlig planperiodenes første halvdel, hvor tallenes utvikling i stor grad er lagt opp som en funksjon av utviklinga de foregående årene. Dette stemmer også overens med faktiske fødselstall. Lenger ut i planperioden vil derimot prognosene legge stadig større vekt på andre forhold som forventninger til framtidige fødselstall, flyttemønstre og økonomisk aktivitet i regionen. Dette er i langt større grad usikre antakelser, særlig på kommunedelsnivå, hvor også søkertall pr. barnehage varierer fra år til år. I tillegg søker mange plass i barnehager i nærmiljøet, men som geografisk ligger i en annen kommunedel.

Kommunedirektøren er derfor forsiktig med klare anbefalinger på kommunedelsnivå, særlig utover i planperioden. I de neste kapitlene følger nærmere vurderinger av planlagt kapasitet, forventet behov pr. kommunedel og hvordan framtidige behov best kan møtes.

4.3. Kapasitet og behov i Eiganes og Våland kommunedel

Eiganes og Våland kommunedel dekker områdene Våland, Eiganes, Stokka, Kampen, Bjergsted og Vestre Platå. I kommunedelen er det tolv kommunale og seks private ordinære barnehager. Størrelsene varierer fra to til tolv avdelinger. En del av plassene avhjelper underkapasitet i andre sentrumsnære områder.

4.3.1. Kapasitet med endringer og framtidige behov (antall plasser)

Eiganes og Våland	H2024	H2025	H2026	H2027	H2028
Kapasitet					
Kapasitet Eiganes og Våland	1331	1331	1331	1331	1331
Forslag om/allerede vedtatte endringer					
Ny kommunal barnehage	0	0	0	0	0
Tilpasninger i virksomhet(er) i kommunedelen	-15	-15	-15	-15	-15
Foreslått nedjustering Stokka barnehage	-30	-30	-30	-30	-30
Sum endringer Eiganes og Våland	-45	-45	-45	-45	-45
Behov Eiganes og Våland	1130	1123	1097	1081	1107
Kapasitet med endringer Eiganes og Våland	1286	1286	1286	1286	1286
Behov Eiganes og Våland	1130	1123	1097	1081	1107
Diff. kapasitet og behov Eiganes og Våland	156	163	189	205	179

4.3.2. Hvordan møte framtidige behov?

Etableringen av Teknikken barnehage på Våland har medført betydelig overkapasitet i kommunedelen samlet sett. Dette har vært planlagt, og avhjelper inntil videre underkapasitet i andre sentrumsnære områder pr. dags dato. Det vil være behov for en gradvis reduksjon av kapasiteten i kommunedelen så snart også Storhaug kommunedel oppnår god lokal dekning.

Kommende barnehageår er det foreslått reduksjon av 45 plasser i Eiganes og Våland. Det ene, store grepet her er å fortsette utfasing av det eldste bygget i Stokka barnehage. Dette tiltaket ble påbegynt i fjor, og kan fullføres i år. Endringene forventes ikke å medføre at barn må bytte barnehage; reduksjonen foretas ved å begrense antall plasser til opptakene i 2024. Dette tiltaket vil redusere samlet kapasitet med om lag 30 plasser.

Resterende reduksjon av 15 plasser foretas i en annen kommunal barnehagevirksomhet i kommunedelen. Også her gjennomføres reduksjonen ved å begrense antall plasser som blir gjort tilgjengelig i opptakene i 2024. Eier vil gå i nærmere dialog med virksomhetslederne i kommunedelen om hvor det skjer. Ingen barn må bytte barnehage som følge av endringene.

I årene framover vil det bli behov for tiltak i andre barnehager. Dette omfatter både reduksjon av kapasitet i kommunedelen samlet sett og oppgradering/nybygg i enkelte barnehager. Modulbyggene i Stokkadalen barnehage drives i dag med en midlertidig godkjenning. I HØP 2022-2025 ble det vedtatt å sette av midler til prosjektutvikling i 2024 for å utrede muligheten for et permanent bygg med 120-150 plasser (8-10 avdelinger).

4.4. Kapasitet og behov i Finnøy kommunedel

Finnøy kommunedel har sju barnehager, hvorav seks er kommunale. Fire av barnehagene ligger på øyer med båtforbindelse. De tre sistnevnte er del av oppvekstsentrene (Ombo, Fogn og Sjernarøy). Barnehagen på Halsnøy er del av virksomheten Finnøy-barnehagene, sammen med Hagatoppen og Talgje.

4.4.1. Kapasitet med endringer og framtidige behov (antall plasser)

Finnøy	H2024	H2025	H2026	H2027	H2028
Kapasitet					
Kapasitet Finnøy	173	173	173	173	173
Forslag om/allerede vedtatte endringer					
Tilpasninger i virksomhet(er) i kommunedelen	0	0	0	0	0
	0	0	0	0	0
Behov					
Behov Finnøy	162	153	149	148	147
	0	0	0	0	0
Kapasitet med endringer Finnøy	173	173	173	173	173
Behov Finnøy	162	153	149	148	147
Differanse kapasitet og behov Finnøy	11	20	24	25	26

4.4.2. Hvordan møte framtidige behov?

Kommunedelen har pr. dags dato noe overdekning sett opp mot kapasitet i drift. I tillegg har byggene ledig areal til å kunne øke sin kapasitet. Utover planperioden forventes at behovet

er stabilt på rundt 150 plasser. Av geografiske hensyn kan overkapasiteten i kommunedelen vanskelig benyttes av barn som er bosatt i andre kommunedeler.

Antallet ubenyttede plasser vil derfor øke dersom det ikke blir foretatt reduksjoner. Grunnet små barnehager, store lokale avstander og båtforbindelse er det likevel vanskelig å foreta slike reduksjoner. I praksis opererer kommunen ikke bare med plassgaranti for lokale søkere i kommunedelen, men også ut fra bosted innad i kommunedelen.

Det er noe økning i antall barn i kommunedelen. Dette skyldes i hovedsak tilflytting av ukrainske flykninger. Disse har fått plass i barnehager som har hatt overkapasitet.

Kommunedirektøren foreslår ikke å redusere antall plasser reduseres i Finnøy kommunedel fra og med barnehageåret 2024/2025.

Dersom det etter hovedopptaket viser seg å være stor lokal overkapasitet, og det praktisk lar seg gjøre, foreslår kommunedirektøren å redusere driften i Finnøy-barnehagene med om lag 15 plass fra og med barnehageåret 2024/2025.

Dersom det i framtida skulle bli en økning i behovstallene, er det betydelig ledig leke- og oppholdsareal til å øke lokal kapasitet. Ut fra befolkningsprognosene er det heller ikke behov for å sette av areal til barnehageformål i denne kommunedelen.

En framtidig utfordring i Finnøy kommunedel er å tilby barnehageplasser i barns nærmiljø og ivareta solide fagmiljø og ledelse samtidig som en har god ressursutnyttelse.

4.5. Kapasitet og behov i Hillevåg kommunedel

Hillevåg kommunedel ligger sentralt i kommunen og er i utstrekning en stor kommunedel, som innbefatter områdene Ullandhaug, Tjensvoll, Mosvangen, Auglend, Kvaleberg i tillegg til Bekkefaret-området. I kommunedelen er det til sammen 18 barnehager i ulike størrelser, hvorav 12 er kommunale. Fire av de kommunale barnehagene er dimensjonert for mer enn 60 barn, de øvrige med færre enn 60 barn. Dette er et relativt høyt antall små barnehager.

4.5.1. Kapasitet med endringer og framtidige behov (antall plasser)

Hillevåg	H2024	H2025	H2026	H2027	H2028
Kapasitet					
Kapasitet Hillevåg	1116	1116	1116	1116	1116
Forslag om/allerede vedtatte endringer					
Ny kommunal barnehage (Mosvangen)	0	0	120	120	120
Tilpasninger i virksomhet(er) i kommunedelen	-30	-30	-30	-30	-30
Sum endringer Hillevåg	-30	-30	90	90	90
Behov					
Behov Hillevåg	1016	1018	991	969	961
Kapasitet med endringer Hillevåg	1086	1086	1206	1206	1206
Behov Hillevåg	1016	1018	991	969	961
Differanse kapasitet og behov Hillevåg	70	68	215	237	245

4.5.2. Hvordan møte framtidige behov?

Hillevåg kommunedel har i en årrekke hatt betydelig overkapasitet, men denne har blitt aktivt brukt for å kompensere for underkapasitet i andre områder. Barnehagene i kommunedelen ligger særlig sentralt og kan brukes av barn bosatt i andre sentrumsnære områder som for eksempel Våland, Storhaug og Madla.

Kommunedirektøren forventer at det på kort og mellomlang sikt vil bli behov for å utvikle et større antall plasser i kommunedelen. Samtidig er det oppgraderingsbehov i flere bygg, og det er behov for bedre lokal dekning innad i en geografisk sett stor kommunedel. Kommunedirektøren vil komme tilbake til disse vurderingene i senere rulleringer av planen.

Langtidsprognosene for Hillevåg kommunedel tilsier likevel befolkningsøkning og økt behov for barnehageplasser. Videre er det behov for noe fornying av enkelte eldre barnehagebygg. Med tanke på å møte plassbehov på lengre sikt, og utfordringene med å finne areal til barnehageformål i sentrumsnære områder, er det foreslått å sette av areal i pågående arbeid med flere områdeplaner i kommunedelen: Bekkefaret, Hillevåg og Paradis.

I områdereguleringa Hillevåg er det foreslått å sette av areal til barnehageformål i Sjøhagen. I HØP 2024-2027 er det foreslått å sette av midler til prosjektutvikling av hvordan en arealet kan benyttes til å bygge en ny barnehage. Arealet ligger langs bybåndet og en barnehage her kan bidra til bedre spredning av barnehagebyggene i denne delen av kommunedelen. Den kan erstatte kapasiteten til Sandvikveien barnehage, når den skal utvikles (fordi arealet er regulert til andre formål).

Det er satt av midler til ny barnehage ved Mosvangen. Det vil gi en bedre geografisk spredning av barnehageplassene innad i kommunedelen. Barnehagen er planlagt å kunne åpne i 2026, og kan erstatte eldre barnehagebygg som krever omfattende rehabilitering.

For barnehageåret 2024/2025 foreslår kommunedirektøren å redusere samlet kapasitet i Hillevåg kommunedel med om lag 30 plasser (to avdelinger). Det vil fortsatt være betydelig overkapasitet i kommunedelen, og lokal dekning forventes fortsatt å være god. I nærmere dialog med sine virksomhetsledere i kommunedelen vil eier vurdere hvor det er mest hensiktsmessig å ta ned kapasitet. Endringene vil ikke medføre at barn må bytte barnehage.

4.6. Kapasitet og behov i Hinna kommunedel

Hinna kommunedel strekker seg fra Breidablikkveien på Mariero til kommunegrensa til Sandnes i sør. Her er det seks kommunale og ni private barnehager hvor flertallet av barnehagene har består av 4-5 avdelinger (60-75 plasser). Hinna kommunedel har i en årrekke hatt betydelig overkapasitet i Forus-området, hvor det har blitt utviklet drift i fire barnehager de siste årene. Det er fortsatt betydelig overkapasitet i dette området, mens det er underkapasitet i nordlige deler av kommunedelen.

4.6.1. Kapasitet med endringer og framtidige behov (antall plasser)

Hinna	H2024	H2025	H2026	H2027	H2028
Kapasitet					
Kapasitet Hinna	1267	1267	1267	1267	1267
Forslag om/allerede vedtatte endringer					
Tilpasninger i virksomhet(er) i kommunedelen	0	0	0	0	0

Behov

Behov Hinna	1196	1181	1162	1142	1151
Kapasitet med endringer Hinna	1267	1267	1267	1267	1267
Behov Hinna	1196	1181	1162	1142	1151
Differanse kapasitet og behov Hinna	71	86	105	125	116

4.6.2. Hvordan møte framtidige behov?

Kommunedelen har overkapasitet samlet sett. Særlig gjelder dette Forus-området, hvor det er betydelig overkapasitet. Som nevnt ovenfor: I tillegg til avvikling av hele bygg har det over flere år vært store reduksjoner av plasser i kommunale barnehager. Dette har resultert i at det i dag ikke finnes kommunale barnehager i området med mer enn 60 plasser. I henhold til kriteriene for reduksjon av plasser er det ikke ønskelig å foreta ytterligere nedjusteringer her.

Kommunedirektøren foreslår derfor ikke en reduksjon av plasser i Hinna kommunedel. Ideelt sett kunne en større andel av samlet reduksjon i kommunen ha blitt foretatt i Hinna kommunedel, nærmere bestemt Forus. Dette ville imidlertid ha gjort barnehagene sårbare for utfordringer ved drift og gå imot kriteriene for reduksjon av plasser, jf. kap. 1.4.

Dersom de lokale framskrivingstallene viser seg å stemme, vil det i løpet av planperioden være nødvendig å ta større grep for å sikre en god og bærekraftig barnehagestruktur i Hinna generelt og Forus-området spesielt. Som det framgår av tabellen: Overkapasiteten ser ut til å øke betydelig de neste årene. Kommunedirektøren forventer at det dermed vil bli nødvendig å avvikle drift i enda en barnehage i løpet av planperioden, selv om gjenværende barnehager i området ikke oppfyller øvrige kriterier for avvikling.

I lys av planlagt utbygging og fortetning i området langs bybåndstrekningen mellom Hinnakrossen og Breidablikkveien på Mariero forventer kommunedirektøren et framtidig behov for barnehageplasser i dette området. For å kunne tilby plasser i søkeres nærmiljø og være i forkant av et antatt framtidig behov for barnehageplasser i den nordligste delen av kommunedelen, har kommunen ervervet areal ved Tyrihans barnehage i Dalsetveien. Barnehagen kan da utvides ved et framtidig behov for flere plasser i dette nærområdet.

I HØP 2024-2027 er det foreslått å sette av midler til prosjektutvikling av Tyrihans barnehage for å se på muligheter for enten å bygge ny barnehage eller utvide fra fire til åtte avdelinger.

4.7. Kapasitet og behov i Hundvåg kommunedel

I Hundvåg kommunedel er det fem kommunale og fem private barnehager. To av de kommunale barnehagene har over 60 plasser. I de siste årene har kommunedelen hatt en god balanse mellom kapasitet og behov. Det forventes en liten overkapasitet fra 2024, som øker noe utover i planperioden. Tallene er imidlertid usikre, og dersom det skulle bli behov for å utvide kapasitet de neste årene, er det svært begrenset med ledig areal til dette.

4.7.1. Kapasitet med endringer og framtidige behov (antall plasser)

Hundvåg	H2024	H2025	H2026	H2027	H2028
Kapasitet					
Kapasitet Hundvåg	687	687	687	687	687
Forslag om/allerede vedtatte endringer					
Tilpasninger i virksomhet(er) i kommunedelen	0	0	0	0	0
Planlagt etablering av Atlanteren	0	0	0	90	90
Sum endringer Hundvåg	0	0	0	90	90
Behov					
Behov Hundvåg	680	669	664	655	661
Kapasitet med endringer Hundvåg	687	687	687	777	777
Behov Hundvåg	680	669	664	655	661
Differanse kapasitet og behov Hundvåg	7	18	23	122	116

4.7.2. Hvordan møte framtidige behov?

Ut fra prognosene vil det være noe overdekning av plasser i Hundvåg kommunedel i planperioden. Det er igangsatt boligutbygging nordvest på Hundvåg (Atlanteren). Det kan bety at det kan bli behov for flere barnehageplasser mot slutten av planperioden. Boligbygging og tilsvarende befolkningsvekst er lagt inn i prognosene, men det er alltid usikkerhet knyttet til hvor mange av tilflytterne som er foreldre med barn i barnehagealder. Det er også svært begrenset med ledig areal i barnehagene til å utvide kapasitet ved behov.

Kommunestyret vedtok høsten 2023 Plan 2820 - detaljregulering for barnehage på Atlanteren, Hundvåg kommunedel (sak 82/23). Kommunedirektøren har gjennomført prosjektutvikling og lagt inn forslag om å sette av midler i HØP 2024 -2028, med forventet åpning i 2027. En barnehage på Atlanteren kan i tillegg til å møte et forventet behov for flere plasser i dette området, eventuelt erstatte andre barnehagebygg iht. kriteriene i kap. 1.4.

4.8. Kapasitet og behov i Madla kommunedel

Madla kommunedel stekker seg fra Madlakrossen til Kvernevik og har tretten kommunale og seks private barnehager. Sju av de kommunale barnehagene har mer enn 60 plasser, de seks øvrige har mellom 30 og 60 plasser. Kommunedelen har over tid hatt balanse mellom kapasitet og behov samlet sett, men med noe ujevn fordeling: Det har vært overkapasitet i Sunde/Kvernevik-området, og noe underkapasitet i områdene nærmere Madlakrossen. Her er det flere søkere som får tildelt plass i nærliggende kommunedeler, ofte i eget nærmiljø.

4.8.1. Kapasitet med endringer og framtidige behov (antall plasser)

Madla	H2024	H2025	H2026	H2027	H2028
Kapasitet					
Kapasitet Madla	1067	1067	1067	1067	1067
Forslag om/allerede vedtatte endringer					
Tilpasninger i virksomhet(er) i kommunedelen	15	15	15	15	15
Sum endringer Madla	15	15	15	15	15
Behov					
Behov Madla	1122	1103	1102	1094	1100
Kapasitet med endringer Madla	1082	1082	1082	1082	1082
Differanse kapasitet og behov Madla	-40	-21	-20	-12	-18

4.8.2. Hvordan møte framtidige behov?

Prognosene tilsier at det vil være noe underkapasitet i Madla kommunedel i planperioden.

Stavanger International School of Stavanger er en privat stiftelse som driver en barnehage (ISS avd. barnehage). Fra inneværende barnehageår har de redusert sin kapasitet i drift fra om lag 75 til 29 plasser. Denne reduksjonen av om lag 45 plasser gjør at samlet balanse i kommunedelen nå er negativ, jf. over.

Dette er ikke nødvendigvis en utfordring, all den tid pilene på lengre sikt peker riktig vei. ISS er en engelskspråklig, internasjonal barnehage som rekrutterer barn fra hele kommunen, og andre kommuner. Den er slik sett ikke en barnehage som dekker et utpreget lokalt behov, og reduksjonen her skal isolert sett ikke ha negativ innvirkning på lokal dekning. Flere barn med bostedsadresse Madla går også i barnehage rett over kommunedelgrensa til Hillevåg. Videre er det store kull med skolestartere som de to neste årene vil frigjøre lokal kapasitet i Madla.

Det er ikke dermed sagt at det ikke kan bli utfordringer med lokal kapasitet de neste årene. Alle anslag er usikre, og det er svært begrenset med ledig areal i kommunale barnehager i kommunedelen, særlig etter avvikling av drift i den private NLM-barnehagen Solheim i 2022. For å bøte på det reelle underskuddet av plasser i kommunedelen foreslår kommunedirektøren en oppjustering av kapasiteten i Madla med 15 plasser i 2024.

Det vil da være svært lite rom for videre utvidelse av kapasitet i kommunale barnehager. Med planlagt utbygging i Madla/Revheim-området og generelt god tilflytting av småbarnsfamilier til kommunedelen, vil det på sikt være behov for økt kapasitet i området. I årets HØP er det lagt inn forslag om midler til prosjektutvikling i 2024 for å etablere en barnehage i Madla/Revheim (6-7 avdelinger, dvs. 90-105 plasser). Inntil videre kompenseres den lokale underkapasiteten gjennom overkapasitet andre steder, særlig i Hillevåg kommunedel.

4.9. Kapasitet og behov i Rennesøy kommunedel

I Rennesøy kommunedel er det seks kommunale barnehager, som alle er landfaste. De er i dag dimensjonert for en kapasitet på 255 barnehageplasser, og det er betydelig ledig areal i barnehagene til å øke kapasiteten, dersom det skulle vise seg nødvendig.

4.9.1. Kapasitet med endringer og framtidige behov (antall plasser)

Rennesøy	H2024	H2025	H2026	H2027	H2028
Kapasitet					
Kapasitet Rennesøy	255	255	255	255	255
Forslag om/allerede vedtatte endringer					
Tilpasninger i virksomhet(er) i kommunedelen	15	0	0	0	0
Sum endringer Rennesøy	15	0	0	0	0
Behov					
Behov Rennesøy	264	254	258	245	244
Kapasitet med endringer Rennesøy	270	255	255	255	255
Differanse kapasitet og behov Rennesøy	6	1	-3	10	11

4.9.2. Hvordan møte framtidige behov?

For det kommende barnehageåret ligger det an til et mulig behov for å øke samlet kapasitet i kommunedelen. Kommunedirektøren foreslår en midlertidig økning av kapasitet, fordelt på de to kommunale barnehagevirksomhetene ut fra lokale behov. Som tidligere år vil det være mest hensiktsmessig å se an lokale søkertall før en avgjør i hvilken virksomhet/barnehage en tar kapasitetsøkningen, slik at økningen legges til området med størst behov/søkerpågang.

Prognosene tilsier at behov og samlet kapasitet utover planperioden vil være i balanse, og at det kun vil være nødvendig med mindre justeringer hvert år basert på faktiske søkertall.

4.10. Kapasitet og behov i Storhaug kommunedel

Storhaug kommunedel har høsten 2023 åtte kommunale og tre private barnehager.

Strømvig barnehage åpnet i 2023. På grunn av uforutsatte grunnforhold ble ferdigstilling av bygget forsinket. Barnehagen har derfor startet opp driften i midlertidige lokaler i Hillevåg, og flytter barnehageåret 2024/25 inn i nye lokaler på Storhaug (og øker da sin kapasitet med om lag 15 plasser). Tinnfabrikken barnehage i Lervig-kvartalet er under bygging og forventes å starte opp drift høsten 2025. Da vil Storhaug for første gang ha god lokal barnehagedekning.

Fram til 2025 vil underkapasiteten håndteres som før: gjennom overkapasitet i nærliggende kommunedeler.

4.10.1. Kapasitet med endringer og framtidige behov (antall plasser)

Storhaug	H2024	H2025	H2026	H2027	H2028
Kapasitet					
Kapasitet Storhaug	731	731	731	731	731
Forslag om/allerede vedtatte endringer					
Ny kommunal barnehage (Tinnfabrikken H25)	0	90	90	90	90
Økning av kapasitet Strømvig barnehage	15	15	15	15	15
Sum endringer Storhaug	15	105	105	105	105
Behov					
Behov Storhaug	810	785	780	786	805
Kapasitet med endringer Storhaug	746	836	836	836	836
Behov Storhaug	810	785	780	786	805
Differanse kapasitet og behov Storhaug	-64	51	56	50	31

4.10.2. Hvordan møte framtidige behov?

I 2025 får Storhaug kommunedel 90 nye plasser i Tinnfabrikken barnehage. Ut fra de siste prognosene vil barnehagesituasjonen i Storhaug kommunedel endre seg fra å ha betydelig underdekning til noe overkapasitet. Gitt at den lokale overkapasiteten vedvarer, vil det være aktuelt med reduksjon av antall plasser. Dette gir mulighet til å redusere kapasitet i bygg med midlertidig godkjenning og/eller bygningsmessige utfordringer.

Det er ikke barnehager innenfor levekårssonene i sentrum og Bergeland og i den nord-østlige delen av Storhaug. Her pågår det i dag utbygging av boliger. Det er ønskelig med barnehageplasser i disse områdene. For å tilrettelegge for barnehageplasser i nærmiljøet er det behov for å sette av areal eller bygg til barnehage. Kommunedirektøren har i lengre tid undersøkt mulighetene for dette, jf. også sak til utvalget i 2020 (UOU 19/20).

4.11. Kapasitet og behov i Tasta kommunedel

Tasta kommunedel har seks kommunale og sju private barnehager. Alle seks kommunale barnehager har om lag 60 plasser, og er del av samme barnehagevirksomhet. Oppdaterte prognoser tilsier at det er en tiltakende overkapasitet i kommunedelen. Ettersom denne er ventet å øke utover planperioden, vil det bli behov for å avvikle tilsvarende antall plasser.

4.11.1. Kapasitet med endringer og framtidige behov (antall plasser)

Tasta	H2024	H2025	H2026	H2027	H2028
Kapasitet					
Kapasitet Tasta	885	885	885	885	885
Forslag om/allerede vedtatte endringer					
Tilpasninger i virksomhet(er) i kommunedelen	-15	-15	-15	-15	-15

Sum endringer Tasta	-15	-15	-15	-15	-15
---------------------	-----	-----	-----	-----	-----

Behov

Behov Tasta	849	841	831	812	831
Kapasitet med endringer Tasta	870	870	870	870	870
Behov Tasta	849	841	831	812	831
Differanse kapasitet og behov Tasta	21	29	39	58	39

4.11.2. Hvordan møte framtidige behov?

For barnehageåret 2024/2025 foreslår kommunedirektøren å redusere samlet kapasitet med om lag 15 plasser. I kommunedelen er det kun én kommunal barnehagevirksomhet (Tasta-barnehagene). Eier vil i samråd med virksomhetsleder finne ut hvordan det er mest hensiktsmessig å foreta en slik reduksjon.

For å være i forkant av eventuelle framtidige behov i Tasta kommunedel er det nødvendig å regulere inn areal til barnehageformål i utbyggings- og fortetningsområder i kommunedelen. I tråd med barnehagebruksplanens vedtatte prinsipper for nye barnehagebygg bør hver tomt være stor nok til barnehage med minimum 90 plasser/6 avdelinger.

Det er behov for omfattende rehabilitering av Eskeland barnehage for at den skal være på høyde med dagens standard. For å vurdere hva som må gjøres foreslår kommunedirektøren i HØP 2024-2027 å sette av midler til prosjektutvikling.

5. Definisjoner og uttrykk i barnehagebruksplanen

Aktivitet

Aktiviteten er antall barn i hver enkelt barnehage, justert for antall oppholdstimer ved hjelp av Statistisk sentralbyrås nøkkel for gjennomsnittlig oppholdstid pr. uke:

	0-8 timer	9-16 timer	17-24 timer	25-32 timer	33-40 timer	> 41 timer
Antall timer i telling	6	13	21	29	37	45

Aldersfordeling

Andel små og store barn i en barnehage. Som standard er denne satt til en tredjedel små barn og to tredjedeler store barn, men av forskjellige grunner avviker enkelte barnehager fra dette. Små barn er barn som hele kalenderåret er under tre år. Store barn er barn som hele kalenderåret er over tre år. Barn som fyller tre år i løpet av kalenderåret, er små fra januar til og med august, og store fra og med september.

Andel barn i barnehage

Antall barn per årskull som har barnehageplass dividert på folketallregistrert antall barn per årskull.

Arealdimensjonering

Alle barnehager dimensjoneres etter denne formelen:

$$\text{Dimensjonering} = \frac{\text{Leke- og oppholdsareal}}{\text{Arealnorm}}$$

Arealnorm

Det er barnehagens eier som fastsetter antall kvadratmeter per barn, dette kalles barnehagens arealnorm. Barnehagens arealnorm skal framgå av barnehagens vedtekter.

Departementet har gitt en veiledende arealnorm for antall kvadratmeter per barn i barnehagen.

Arealberegningen ved fastsettelsen av leke- og oppholdsarealet skal ta utgangspunkt i de rommene som faktisk står til disposisjon for barnas aktiviteter. Dette gjelder for eksempel lekerom, grupperom og sove- og hvilerom. Dersom barnas garderobe også egner seg som leke- og oppholdsrom, kan denne også medregnes. Det samme gjelder kjøkkenet, dersom dette reelt brukes til barnas aktiviteter. Personalrom, kontorer, stellerom, toaletter og lignende skal ikke tas med i beregningen.

Den veiledende arealnormen får betydning for barnehageeieren ved dennes fastsettelse av leke- og oppholdsarealet per barn og i forbindelse med kommunens godkjenning og tilsyn.

Veiledende norm for barns lekeareal inne er fire kvadratmeter netto per barn over tre år og om lag 1/3 mer (ca. 5,3 kvadratmeter) per barn under tre år. Utearealet i barnehagen bør være om lag seks ganger så stort som leke- og oppholdsarealet inne. Til dette arealet regnes ikke parkeringsplass, tilkjørselsveier og lignende.

Barnetelling

Stavanger kommune teller antall barn i kommunale og ikke-kommunale barnehager (aktivitet) og justerer budsjett og tilskudd åtte ganger per år. Tellingene gjøres første virkedag i januar, februar, mars, april, mai, september, oktober og november. Aktiviteten for juni, juli og august er lik tellingen i mai. Aktiviteten i desember er lik tellingen i november.

Behov

Beregning av behov for barnehageplasser bygger på folketallregistrert barnetall, tall fra siste barnehagetelling og siste befolkningsframskriving, justert for måltall for andel barn i barnehage.

Bemanningsoptimalisert dimensjonering

Barnehageloven regulerer normen for pedagogisk bemanning som sier at for inntil 14 barn over tre år eller inntil sju barn under tre år skal det være 100 prosent pedagogisk leder med godkjent barnehagelærerutdanning. Bemanningsoptimalisering legger til grunn barnehagelovens forskrift om pedagognorm om at det skal være maksimalt 14 treårsenheter per pedagogisk leder, og det vil da være hensiktsmessig å tilstrebe et barnetall så nærme 14 treårsenheter som mulig - uten å overgå 14.

Bemanningsnorm

Den nasjonale bemanningsnormen er at det maksimalt skal være tre barn under tre år per voksen og maks seks barn over tre år per voksen. Når det gjelder pedagogisk bemanning er den nasjonale normen at for inntil 14 barn over tre år eller inntil sju barn under tre år skal det være en pedagogisk leder med godkjent barnehagelærerutdanning. Stavanger kommunes bemanningsnorm er i tråd med de nasjonale bemanningsnormene.

Dimensjonering

Beskriver hvilke prinsipper som avgjør barnehagenes kapasitet. Alle barnehager blir først og fremst arealdimensjonert. De fleste kommunale barnehager følger i tillegg bemanningsoptimalisert dimensjonering.

Kapasitet

Kapasiteten beregnes ut fra barnehagenes leke- og oppholdsareal dividert med barnehagenes arealnorm. Kapasiteten avhenger også av barnehagens normale aldersfordeling: Små barn har krav på større leke- og oppholdsareal enn store barn.

Kapasitet i drift

Tilgjengelige barnehageplasser i henhold til barnehagenes arealdimensjonering, arealnorm og aldersfordeling og som ikke med bakgrunn i bemanningsoptimalisert dimensjonering, overkapasitet i området eller av andre grunner midlertidig er satt ut av drift.

Leke- og oppholdsareal

Leke- og oppholdsarealet fastsettes i barnehagens endelige godkjenning fra barnehagemyndigheten og avgjør sammen med barnehagens arealnorm hvor stor kapasitet hvert enkelt barnehagebygg har.

Midlertidige bygg

Barnehagebygg som ikke er permanente som følge av en eller flere faktorer:

- Tomta er regulert til andre formål
- Stavanger kommune leier bygget
- Bygget har tidsavgrenset godkjenning med bakgrunn i byggets tekniske standard eller andre forhold

Måltall

Måltallet er et estimert anslag om deltakelse. Det er med viten og vilje satt noe høyere enn faktisk deltakerprosent, til dels for å ta høyde for naturlige variasjoner og for å sørge for at vi ikke beregner for få plasser sammenlignet med faktisk behov. Til dels er måltallet også tenkt som et siktemål, hvor målet er å øke andel barn i barnehage, jf. kommunens innsatser for å øke deltakelsen blant ulike årskull, barn i lavinntektsfamilier og minoritetsspråklige barn.

Norm for pedagogisk bemanning

Barnehagelovens forskrift om pedagogisk bemanning § 1 sier at for inntil 14 barn over tre år og inntil sju barn under tre år skal det være en pedagogisk leder med godkjent barnehagelærerutdanning.

Retten til plass i barnehage

Barnehageloven § 16 stadfester at barn som fyller ett år senest innen utgangen av november det året det søkes om barnehageplass, har etter søknad rett til å få plass i barnehage fra august (eller måneden det fyller ett år), i samsvar med denne loven med forskrifter. Barnet har rett til plass i barnehage i den kommunen der det er bosatt. Søknadsfrist til opptaket fastsettes av kommunen.

Treårsenhet

Benevnelse som benyttes i tilknytning til bemanning i barnehagene, samt til tilskuddsberegning i barnehager.

- Barn over tre år (store barn) tilsvarer én treårsenhet
- Barn under tre år (små barn) tilsvarer to treårsenheter
- Barn som fyller tre år i inneværende år teller som to treårsenheter frem til og med august måned, så som én treårsenhet fra og med september måned

Vedtekter

Barnehageeier skal etter Barnehagelovens § 8 fastsette barnehagens vedtekter. Vedtektene, evt. utkast til slike, må forelegges kommunen i forbindelse med søknad om godkjenning.

Vedtektene skal gi opplysninger som er av betydning for foreldrenes forhold til barnehagen. I Barnehagelovens § 8 nevnes følgende eksempler på opplysninger som vedtektene skal inneholde:

- eierforhold
- formål, jf. §§ 1 og 1a
- Opptakskriterier
- antall medlemmer i samarbeidsutvalget
- barnehagens åpningstid

Opplistingen i § 8 er ikke uttømmende. I tillegg vil det eksempelvis være aktuelt å ta med opplysninger om følgende:

- valg til og oppgaver for foreldrerådet og samarbeidsutvalget
- opptaksprosessen, herunder klageadgang
- foreldrebetaling og søskenmoderasjon
- fastsettelse av leke- og oppholdsareal, totalt og per barn (arealnorm)
- kompetanseforhold og bemanningsnorm for barnehagen
- taushetsplikt og opplysningsplikt
- helsekontroller av barn og personale
- særlig tilpasning av rammeplanen til lokale forhold
- årsplan for den pedagogiske virksomheten
- dugnader eller andre oppgaver for foreldrene